

Novembre 1988 Num.14 Preu_100

inca

revista

Nota històrica d'Inca

El Folklore a Inca

COL·LEGI BEAT RAMON LLULL D'INCA

inca revista

REDACCIO I CONFECCIO:

Jaume Armengol, Antoni Armengol, Immaculada Cortès, Francesca J. Cortès, Bernat Forteza i Antonia Llobera Torrens.

SUPERVISIO LINGUISTICA:

Bernat Forteza i Jaume Armengol.

COL.LABORACIONS:

Foto Miquel A. Quetglas,
Foto Payeras, Toni Llarg,
Pere Castelló, Joan Guasp,

ADMINISTRACIO:

Cati Ferrà i Llorenç Sastre.

IMPRESSIO:

"Apostol y Civilizador",
Petra.

DIPOSIT LEGAL:

PM 451-1.986.

EDITA:

INCA-REVISTA. OBRA CULTURAL BALEAR D'INCA.
Apartat de Correus, 156.
Tf. 50.12.25.

NOTA:

Les responsabilitats dels articles recauran únicament damunt de llurs autors.

Gràfiques

ROMA

Sant Bartomeu, 115-117

Telèfon 50 25 38

INCA - MALLORCA

Col.labora amb **INCA-REVISTA**

PERELLÓ

AUTOESCUELA

Preparación para la obtención del los permisos de la clase:

A1, A2, B1, B2, y C1 (Camión)

Clases *TEORICAS* y *PRACTICAS* durante todo el día

Bisbe Llompart, 111 Entlº. Tel. 50 28 64. INCA

TIRSO TARRAGO

BOUTIQUE

Plaza Virgen de Lluch, n.º 7
Teléfono 50 23 88

INCA

Tintorería INCA

C/. Pau - 10 - 50 43 16

C/. Costitx - 7 - 50 10 35

INCA

Comunicats

EL PSM A FAVOR D'UNA LLEI
DE COMERÇ INTERIOR DE LA
CAIB

LA CREACIÓ DE NOVES GRANS
SUPERFÍCIES SENSE UN MARC
JURÍDIC ADEQUAT POT CREAR
GREUS DESEQUILIBRIS ECO-
NÒMICS

El projecte de crear una gran superfície comercial en els terrenys de l'empresa Loryc d'Inca planteja una vegada més la necessitat de comptar amb una regulació adequada de les noves implantacions de grans magatzems, i del sector comerç a les illes.

Cal fer observar que el Pla General d'ordenació Urbana d'Inca és contradictori amb l'esmentat projecte, ja que els terrenys de Loryc no són considerats zona comercial. L'Ajuntament d'Inca no pot cedir davant cap casta de pressió i autoritzar operacions d'aquest caràcter.

Les grans superfícies generen escassos llocs de treball, i en conseqüència signifiquen una escassa distribució social de la riquesa generada. En canvi els efectes sobre el petit comerç poden ésser importants.

Més que negar per principi l'existència de les grans superfícies, el que proposam és la regulació de banda del Parlament de les Illes Balears de tot el sector, racionalitzant una expansió que pot tenir greus conseqüències sobre l'economia comercial d'Inca i de Mallorca. L'ordenació adequada del comerç anirà en benefici del sector i dels consumidors.

La greu crisi industrial que pateix la ciutat d'Inca, sense entrar en el desassistiment crònic de l'agricultura i l'artesanía, fa necessària una extrema prudència

a l'hora de permetre operacions com la projectada. La potenciació d'Inca com a centre comercial comercial no passa de cap de les maneres per la crisi del petit comerç, sinó per afavorir i augmentar la vida comercial d'Inca.

El PSM creu imprescindible la redacció d'una LLEI DE COMERÇ INTERIOR que reguli el comerç de les illes, des dels horaris a les condicions dels locals comercials, i per descomptat les condicions exigibles a tota nova

implantació d'una gran àrea comercial.

Cal exigir competències per a regular aquest sector, una raó més per a plantejar la reforma de l'estatut, i poder decidir des d'aquí sobre qüestions que ens afecten decisivament.

Ciutat de Mallorca,
1 d'agost de 1988

D. Antoni Pons

Des d'aquesta publicació Inca-Revista, volem expressar el nostre desig, perquè D. Antoni Pons, Batle d'Inca, se reincorpori el més aviat possible a les tasques del nostre Ajuntament. Esperam la seva millorança, i que ens poguem gaudir prest amb la seva presència.

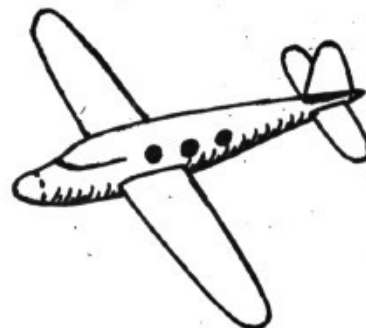
D. Antoni Socies

El passat dia 25 d'Octubre, es va celebrar el funeral per la mort de D. Antoni Socies, el que va ésser Batle en funcions de la nostra ciutat d'Inca. Des d'aquesta revista, expressam el nostre condol. Descansa en Pau.

Cartes a

inca revista

Campanet, 20 Juny 1988

INCA-REVISTA

O.C.B.-INCA

Benvolguda Revista:

Malgrat sigui de fora vila, tenc la sort de conèixer la vostra revista, i quan surt al carrer periòdicament la vaig comprant; però donades les circumstàncies de no ésser d'Inca, qualche exemplar em pot passar per alt.

Donat que els articles estan molt ben confeccionats i són bastant interessants des del meu punt de vista, m'agradaria si es possible subscriure-me a aquesta publicació.

Per això vos deman que m'envieu informació de les passes que cal donar per subscriure-se, i de la manera en la qual fer efectiva la quota anyal de subscripció.

Si vos pareix tot seguit els donaré les meves senyes:

RAFAEL GELBAERT I MORELL

C/. Major, 36.

07310 CAMPANET

Telèfon: 51 - 63 - 11.

Només em queda desitjar-los molta sort en aquesta tasca d'informar, culturalitzar i normalitzar lingüísticament parlant, en el poble d'Inca, donat que és molt urgent -coneixent les condicions en què es troba cal potenciar la presència de la nostra llengua dins tots els àmbits locals-.

Esper rebre informació el més aviat possible, així m'acomii de vosaltres molt atentament.

DEIXAU CABRERA EN PAU

La serra del ministre es va posar en marxa i a toc de clarí quasi tots s'agenollaren per a demenar perdó a l'honorable narciso quan aquest els hi va manifestar que amb els seus soldadets de plom no hi jugava ningú més que ell. -I Cabrera a patir, que ha de saber perquè va venir al món. Feis bondat que si no vos enviaré al llop de les civelles.- I cinquanta veuetes contestaren: si guana. Més tard, la nova majoria APPLUMPSOE, a les ordres d'un general resucitat, desfilaren militarment davant el Parlament. -Hi havia un parla-

ment?, i que diu aquest d'Autonomia? Ca barret! vos heu equivocat de lloc bon home, d'això només n'hem sentit parlar per aquestes terres.- I diuen les males llengues que el públic present contemplant les maniobres va sentir males olors mentre reia per no plorar.

Ja no sabem qui és qui. Ho hem sabut mai? On són els tan oretjats vents neo-nacionalistes de Forcades i Cia o l'autonomisme de Moll i "seguidores". Es suposa que a hores d'ara corren per les clavegueres de Ciutat després que els seus respectius portadors parlamentaris estiraren la cadena de l'excusat i s'alliviaven amb "Scottex" el mal trangol. que els hi feren passar des de "la capital".

Correu, correu cap a Madrid a rebre ordres!

Que vos han fet fer de paperets, eh!

Pobre Cabrera, germana petita, juguem amb tú a la ruleta rusa i tens totes les paperetes, mentre se'n riuen dels que esperaven veure't transformada en allò que desitjam per a les illes majors.

Quina sort teniu amb aquest poble, malmès pels vostres fets, desilusio-

nat amb els vostres mètodes i encara no ha aixe-
cat el cap clamant justí-
cia.

Així no és d'extranyar
certes actituds davant la
impotència sentida front
l'aplanadora de l'Estat
Espanyol.

Recordau essers tris-

tos, plens de tristor,
cagats de por, que qui no
estima la terra on viu no
mereix conviure amb ella.

I si m'equivoc amb les
vostres actituds demos-
trau-ho, que de bon gust
em menjaré les paraules.
Que més voldria jo que
estar equivocat i que
d'una vegada deixasseu

Cabrera en pau.

A.R.MIR

ANTONI RODRÍGUEZ MIR
C/Pérez Galdós, 16-3r. Esq.
07300 Inca
D.N.I. 42.991.235.
Tel. 502928

Premis 31 de desembre de l'Obra Cultural Balear 1988

L'Obra Cultural Balear convoca els PREMIS 31 DE DESEMBRE de 1988 amb la finalitat de reconèixer, d'estimular i de fer sorgir tot tipus d'actuacions, de comportaments i d'activitats encaminats a afavorir l'ús normal de la llengua catalana en tots els àmbits de la vida social i pública, a promoure la cultura i a desenvolupar la consciència nacional pròpia de les Illes Balears.

PREMI FRANCES DE B. MOLL

Destinat a premiar la persona o grup de persones, l'entitat jurídica o l'organisme privat que en la trajectòria de la seva activitat hagi participat de manera destacada a les Illes Balears en la normalització social de la llengua, la cultura i la personalitat nacional.

PREMI GABRIEL ALOMAR

Destinat a premiar un treball escrit (llibre, informe, sèrie d'articles periodístics,...) o audiovisual (TV, ràdio, vídeo,...), publicat o difós per primera vegada al llarg de l'any. Com a anàlisi, descripció o divulgació, el treball premiat haurà de facilitar la comprensió de qualsevol aspecte de la realitat present de les Illes Balears.

PREMI EMILI DARDER

Destinat a premiar iniciatives o experiències en el camp de l'educació, especialment orientades cap a la normalització del català com a llengua vehicular de l'aprenentatge, la renovació pedagògica o l'educació medioambiental.

PREMI BARTOMEU OLIVER

Destinat a premiar una activitat individual o col·lectiva feta durant l'any que hagi contribuït a la normalització lingüística i a la difusió pública de l'ús del català, en un àmbit concret.

BASES

1. Poden optar en aquests premis totes aquelles persones o grups de persones, entitats o organismes privats que siguin presentats com a candidats per la Junta Directiva de l'Obra Cultural Balear, per qualsevol de les seves delegacions insulars o locals o per un nombre no inferior a tres dels seus socis.

2. Cada candidatura ha d'anar acompanyada d'un informe que justifiqui i raoni la proposta. Es presentarà per triplicat a màquina o ordinador i a doble espai, a la seu social de l'O.C.B., carrer de la Impremta, núm. 1-pral., Palma (Mallorca), 07001. Telèfon: 72.32.99. Fax: (971) 71.93.85.

3. Qualsevol persona, particularment, també podrà suggerir per escrit o per telèfon, candidats a la Junta Directiva, la qual estudiarà el suggeriment i decidirà en darrer terme si ha de ser presa en consideració pel Jurat. En el cas que s'accepti, la Junta Directiva elaborarà l'informe.

4. El termini de la presentació de candidatures acabarà el 15/11/88, a les 20'00 hores.

5. El Jurat dels PREMIS 31 de DESEMBRE DE 1988 estarà format per Miquel Alenyar, Josep M. Llompарт, Bartomeu Bennàsser, Isidor Marí, Maria Barceló, Miquel Monserrat i Joan Miralles.

6. El premi consistirà en una escultura elaborada expressament per Pere Pavia i un diploma acreditatiu.

7. El veredictes es farà públic durant el mes de desembre de 1988 en un acte social.

Donam la mà als ajuntaments,

construïm Mallorca plegats.

El Consell Insular de Mallorca du a terme en col·laboració amb els municipis petits de l'illa, un ambiciós programa de realitzacions que és el resultat d'una estreta cooperació en matèria tècnica, jurídica i econòmica i en una àmplia plataforma d'accions en els camps més importants de l'activitat ciutadana diària.

El Consell Insular de Mallorca ofereix als diversos municipis una ajuda inestimable en matèria d'assistència social als ciutadans, de foment de la cultura popular, de dotacions d'infraestructura esportiva als pobles, de potenciació de les activitats econòmiques i socials, de creació de llocs de feina, de construcció de carreteres, de protecció del medi ambient i de tot quant s'ha de menester perquè els petits municipis de la nostra illa puguin disposar d'unes dotacions d'infraestructura adequades a les seves necessitats.

**Per nosaltres,
els més petits són els
més grans.**

CONSELL INSULAR DE MALLORCA

DESITJOS I REALITAT

(Rèplica a un amic i company)

Amb la mateixa llibertat i bona voluntat en què l'amic Miquel Monroig ha exposat el seu parer sobre el Nunci i l'Església d'Inca, amb el mateix sentit de responsabilitat, vull manifestar la meva opinió en relació a una temàtica, de la qual tenc tants d'elements de judici com pugui tenir l'amic Miquel.

El tema del Nunci no és l'objectiu d'aquesta resposta. No interessa molt, crec jo, als cristians d'Inca. A més, no m'atrevesc a fer afirmacions gratuïtes i lleugeres sobre una qüestió que pertany a l'organització universal de l'Església.

Però, com a creient, no estic d'acord amb la ximplesa amb què exposes les teves idees, hi amb la crítica injusta que entranyen. O el Butlletí Oficial del Bisbat menteix, o el que has escrit és una opinió personal i molt subjectiva. Quan la visita del Nunci, tots els medis de comunicació social, profans i religiosos, donaren compte cabal de tota la activitat desplegada. Ni nervis, ni diplomàcia, ni ulls inquisidors, ¡Pobre home! És qualificat de "inhumà, amb cara de pomes agres, un creient ple de por i allunyat dels més pobres". Sincerament, amic Miquel, respect les

teves idees, no les compartesc i crec que no ajuden a construir Església.

Pareix que el Bisbe i els qui governen la Diòcesi estan satisfets de la visita del Nunci, perquè el Butlletí Oficial de juliol-agost, dedica, ni més ni menys, que 70 pàgines a la visita, reproduint textualment totes les intervencions, allocucions, homílies, etc. contant "fil per randa", totes i cadascuna de les activitats del Nunci. La conseqüència que es dedueix és que va ser un èxit, indiscutiblement positiva.

Entrem dins una temàtica més interessant i propera. I abans de envestir-le voldria posar ben clara una premisa: no som triomfalista ni conformista. Avui, dins l'Església, si som realistes i honrats, ningú no pot cantar victòria, sentir-nos satisfets de com viuen els nostres creients la seva fe. Jo, em sent descoratjat davant la falta de compromís i corresponsabilitat dels nostres cristians més conscients. I, també, desanimat davant les meves limitacions i deficiències.

En primer lloc, crec, amic Miquel, que les teves afirmacions són una

ofensa (certament involuntària) per tot el col·lectiu de religiosos/es, laïcs i preveres que treballen a l'Església d'Inca. Pareix que tot està desfasat, des-coordinat, que no es fa res.

Jo pens: Es podria treballar més?, millor?, ens hem equivocat alguna vegada?. Qui ho dubte? Som conscients que en el nostre país, en la nostra Església, vivim un temps de canvi en tot el que suposa una situació crítica i conflictiva? Qui?, on? es pot mostrar una comunitat cristiana ideal i modèlica.

La suggerència d'un equip de preveres solidaris i corresponsables és una opinió, respectable, res més. No és la SOLUCIÓ, la "panacea" de la pastoral. Jo em puc sentir tant o més responsable de la meva parròquia i de tota l'Església, tant si form, com si no form part d'un equip. L'experiència dels equips, a la nostra Diòcesi, no pareix molt positiva. ¿Són millors, més vives, les parròquies on hi ha equips de preveres? quin temps han durat?. Jo opín que és pot cuidar més d'una parròquia UN RESPONSABLE, que tres, solidàriament.

A Inca no hi ha, un equip solidari de preveres, però sí es pot afir-

mar que totes les decisions importants, han estat fruit de la solidaritat, del bescanvi de parers, del treball en equip de totes les forces eclessials d'Inca: preveres, religiosos/es, i laïcs. Per això hi ha un Consell Interparroquial de Pastoral per coordinar les línies pastorals que trobam més convenients, tenguent en compte els condicionants i possibilitats de l'entorn socio-religiós d'Inca. Amb seny i realisme, sense postures radicals i extremistes.

Els religiosos i les religioses tenen un camp de treball ample i contrastat. Treballen dins l'àmbit específic de la seva Ordre religiosa i, també, dins les seves possibilitats, incorporats i amb responsibilitats pastorals concretes. Treballen en la Catequesi, en el camp de la joventut, en la litúrgia... Bé o malament?, molt o poc? És una altra qüestió

que no, podem jutjar lleugerament.

Cristians, laïcs, adults? Hi són. Si aquests equips no ens satisfan, si els voldríem més responsables, crec que gran part de culpa és nostra. I és un problema de l'Església, pertot arreu. És la tasca, tal volta la més difícil i urgent: la formació dels laïcs. Però no creguem que la solució és simplista. És fàcil dir "Inca hauria de comptar amb un equip de laïcs... per fer present el missatge de la Bona Nova de noves maneres" ¿On és aquest equip? ¿Què fàcil és donar solucions a casa d'altre!

A Inca hi ha laïcs que han fet i fan una bona labor evangèlica sense formar part d'organitzacions, grups, collectius, etc. ... Voldria des d'aquest escrit agrair la seva entrega i constància. Hi ha laïcs a la catequesi, a la litúrgia,

a l'acció social, a l'Esplai, a la família, a la formació d'adolescents, etc. ...

Tornam a lo dit al principi. Tot això és poc, es pot millorar, no ens hem de conformar. És clar, que sí! Però, no somniem. Deixem el bou i les banyes pels "toreros" i els banys per les platges. Siguem realistes i no utopistes. Donem un vot de confiança als nostres companys preveres, pensant que fan amb honestat el que saben i el que poden. I no creguem que els problemes es resoldran amb equips o amb altres experiències. Encara, a Mallorca, no coneç cap parròquia on haguin solucionat els problemes amb aquestes receptes tan simplistes.

Amic Miquel, el que sí és una solemne utopia és voler fer d'Inca "un focus d'irradiació cap a tota la comarca, lloc de formació conjunta, lloc de trobada, racó de pre-

gària al voltant de les monges tancades o de Sta. Magdalena". (¿No hi ha monges tancades a Binissalem, Sta. Llúcia, a Mancor?), "motor d'iniciatives dins la Catequesi, Esplai, Acció Social, Família, Litúrgia..." faríem la competència a la mateixa Ciutat de Palma, seu del Bisbe. Tot això duria com a conseqüència lògica: centralisme, bu-

rocràcia, intervencionisme, dependència, gelosies, etc. ...! Tots cap a Inca! Seria molt interessant conèixer quina seria la resposta del clergat de la nostra comarca.

Tal volta les meves paraules et pareixeran tenyides d'ironia. Ni afirm, ni neg. El que sé cert és que, estan escri-

tes sense odi ni malícia. Per la senzilla raó de, posar en clar alguns aspectes d'una problemàtica, que conec i que m'afecta. No crec haver-ho aconseguit, però almanco, ho he intentat.

Antoni Estelrich, rector de S. Domingo. Inca

Clavells

can Llorenç Rigol

Carretera Palma Inca
Telèfon - 50 46 90

**Cooperativa Pagesa
de Mallorca**

Avinguda dels Reis Catòlics, 53

INCA Mallorca Tel 503124

C/Jaume Armengol
Nº 74 Inca

cada setmana té un **dijous**

MALLORCA, M'AGRADES

Mallorca ens agrada
neta, ens agrada
verda, pura i natural. Neta a
les platges, als boscos, als
pobles, ciutats i conques.
Amb aigües cristal·lines i
sense incendis forestals.
Mallorca ens agrada guapa.
Cuida Mallorca de la mateixa
manera que cuides ca leia.

Neteja

CONSELL INSULAR DE MALLORCA

Calzados HERRERA

LES OFRECE:

Ultimas modas al mejor
precio y su gran surti-
do en zapatos de piel y
deportivos.

LOS JUEVES EN EL
MERCADO DE LA
PLAZA DE ESPAÑA.

Gran Vía de Colón, 188 - Tel. 503696 **INCA-Mallorca**

GIMNASIO LA CIMA

MASCULINO - FEMENINO
SALAS SEPARADAS

JUDO - SAUNAS

Abierto de Lunes a Sábados

C/. Torrente, 15 - 1.º

INCA

FER CIUTAT

Fer ciutat radica en resoldre de forma prioritària les necessitats de primer ordre que, fruit de l'evolució socioeconòmica de la població, canviant dins el devenir històric, deuen ésser ateses.

La demanda social cal ésser corresposta en la mesura possible i probable per part dels organismes públics, així com per part de la iniciativa privada. (Sempre són les entitats públiques les que no funcionen, diu la gent del carrer). Però, fent-ne referència al que correspon al sector públic i en aquest cas a la corporació local representativa (a la nostra ciutat), en serà l'Ajuntament democràtic el qui en primera instància hauria de facilitar els mitjans necessaris per a solucionar qüestions i d'altres conflictes.

Essent conscients que la representativitat és la qui mana, atorga el poder i a la vegada dirigeix les actuacions segons la seva perspectiva "política" o ideològica (que pot diferenciar-se entre la de carrer i la de Consistori) no deu oblidar compromisos i promeses, així com potenciar-se a adequar-se a les vertaderes necessitats quotidianes de present i futur.

Les festes de Sant Abdon i Senén l'any 1987 foren deslluïdes, fruit

de què el partit majoritari a l'ajuntament (U.M. partit que dirigia el destí de la població i que actualment governa per majoria) considerà oportú no hipotecar pressupostos posteriors a possibles partits que entrassin a governar la localitat (en cas de perdre majories,...). Tal volta fos una argumentació vàlida en aquells moments. Però, la realitat d'aquest any 1988 ha estat el continuïsmen en deslluir actes que van encaminats a agradar a tota la població i, per altra banda, no s'ha romput amb el continuïsmen de potenciar actes tals com la cursa de braus on el reflexe de la nostra identitat no hi és per res (per molt benèfic que en sigui l'acte). Es reconeix la normalització lingüística i encara estam amb cartells,... i altres informacions on aquest reconeixement i el compromís no es contempla. Això, a la llarga, suposam, es traduirà en fets per part de l'elector. (Tristement, els inquers hem de reconèixer la paritat de dues llengües. El cert és que la nostra sempre du les de perdre).

En aquest adequar-se al que el poble demana - que moltes vegades només es fa per agradar o copiar l'atenció de l'índex - qüestionam l'Oficina Municipal ubicada a la zona de Ponent, barriada coneguda pel nom reivin-

dicatiu de "Passat es Tren". Una infraestructura que costà els seus doblers en mobiliari d'oficina, en despeses de llum,... i sense aprofitament. És a dir, amb les portes pels ulls no ens convenç. El mínim que podien haver fet, en cas de veure que la realitat actual no precisa aquest servei, és la cessió a l'associació de veïnats, representativa d'aquells cinc mil habitants o residents.

I per què no llevar el cartell de la Quartera que indica la ubicació de la Biblioteca Municipal, quan tots sabem que ja en fa més d'un any... que dita biblioteca es traslladà al carrer Dureta. (Serà cosa que més de dos la cerquin on no és!).

Pere J. Alcina i Vidal.

---

inca
revista

Blai i Rexach Pau Casasnoves

Tot i que des de la vinguda de la democràcia, s'han anat coneixent personatges conscientment oblidats, encara són molt lluny d'esser prou coneguts pel poble. Pau Casasnoves i Blai Rexach en són un exemple. Dos herois, capdavanters de la Germania d'Inca, que moriren defensant les classes populars mallorquines en contra de l'oligarquia. Cal esmentar l'excel·lent escrit de Mossèn Pere Llabrés titulat "La Germania a Inca (1521-23)", publicat al programa de festes del Dijous Bo de l'any 1979, i que dóna a conèixer els dos agermanats inquers. Avançant-se en el temps, l'Ajuntament d'Inca intentava de normalitzar la nostra llengua i a l'ensens recobrar noms populars i personatges inquers. Pere Llabrés formava part de la Comissió Assessora de Cultura. Recordam que a Pau Casasnoves el primer Consistori democràtic li dedicà un carrer.

La Germania fou una revolta social i popular que esclatà el 1521. Els menestrals i la Part Forana s'enfrontaren a l'oligarquia ciutadana (cavallers, ciutadans i mercaders). Els motius foren els mateixos que abans van provocar l'Aixecament Forà (1450-52); els forts impostos que oprimien els pagesos i menestrals, la qual cosa conduí vers una situació d'extremada misèria.

El primer instador fou Joan Crespí. Aleshores va constituir-se la Junta dels Tretze, la qual assolí l'alliberament del deute públic i l'extinció dels censals. Quan Juan Crespí és assassinat i ocupa el seu lloc Joanot Colom, amb la qual cosa la situació es radicalitza. De sobte, apareixen els nostres personatges. En efecte, Pau Casasnoves, com diu Pere Llabrés, l'11 de febrer de 1522 ja era associat a l'instador Joanot Colom com representant de la Part Forana. Inca, en general, participa activament en favor dels agermanats. Al llarg del segle XVI Inca era la segona població en habitants i gaudia de forta importància econòmica, proporcionant a la Germania molts de menestrals i pagesos.

Pau Casasnoves tingué un pes cabdal en la Germania, sobretot com a polític i negociador. Així dia 20 de juny, s'embarcà del Port de Sóller cap a Tortosa, presidint una ambaixada d'agermanats davant el Regent d'Espanya, Adrià d'Utrecht, més envant elegit Papa. El resultat de les negociacions no fou positiu, L'emperador Carles s'oposà a la Germania i posà com condició per a negociar la retuda dels agermanats.

Els exercits imperials i del virrei Gurrea desembarquen a Alcúdia i comencen la contraofensiva i la posterior repressió. Joanot Colom es derrotat a Muro. Allí van morir molts d'inquers, alguns dels quals foren penjats als arbres fins a Inca.

Pere Llabrés ens conta que, davant els fortíssims castigs, la clerecia inquera, en processó sortí a rebre el virrei Gurrea per demanar-li clemència.

La derrota de la Germania tingué lloc en la batalla del Rafal Garcés (entre Inca i Binissalem). Molts d'agermanats entre ells inquers perderen la vida, d'altres foren penjats a la Plaça d'Inca, fins i tot als arbres del camí de Ciutat.

Joanot Colom fou degollat i esquarterat a la Porta Pintada. A la plaça d'Inca és ajusticiat Blai Rexach i a Valladolid, Pau Casasnoves.

Inca té un deure amb els seus fills il·lustres com Pau Casasnoves i Blai Rexach. Cal llur reconeixença pública, per tal que serveixin d'exemple a les futures generacions.

Antoni Armengol i Coll

TIENDA ROSPELL-INCA

Avda. Reis Católicos-Cantó c/ Jesus s/n

Tel. 50 46 62

MANACOR

Ctra. Palma - Manacor km. 48 (Junto Bar Es Creves)

Tel. 55 50 36

FABRICA ROSPELL, S.A. - INCA

Sant Sebastià, 22-24

Tel. 50 43 13

GRAN SURTIDO EN PELETERIA FINA:

**ZORROS - ASTRAKAN - NUTRIAS VISON - NAPPAS -
ANTES Y PIELES EN GENERAL**

PRECIOS DIRECTOS DE FABRICA

ENCARGOS A MEDIDA EN 48 HORAS

EL MAR

I

LA CENDRA

EL MAR I LA CENDRA

=====

(Narració breu amb música
de Chopin sobre el Temps
Recobrat)

de

JAUME ARMENGOL I COLL

Clapes de lluna plena, garbellades a través d'un oceà de fulles, escopien sagetes argentades, com un calabruix de setembre. Tenia la impressió que les meves petjades indecises retronaven sota la nit total, com cavalls a galop.

Ombres neguitoses burlaven la meua mirada i dibuixaven bubotes bellugadisses sobre el terra erm de Tofla. No se sentia ni una ànima, llevat del planívol miular d'una moixa negra, enzelada, que àgil, saltava de teulada en teulada.

El dia que finia s'havia iniciat amb un sol tímid, com si abans de guaitar del tot em volgués demanar permís. Era un sol rodó i molt blanc, com una bola de neu penjada d'un sòtil baix i lletós. De bon matí, en llevar-me, vaig decidir de visitar la Cabana de la Mort Dolça, Dalt Tofla, malgrat l'expressa prohibició de l'oncle Ferran. Tot i ésser-ne un frustrat adolescent de la dècada dels 40, la curiositat per descobrir el misteri de Can Sec, em portà a la desobediència.

Mentre avançava pel vell camí que me menava Dalt Tofla i la calitja s'enrodillava hàbilment per les meves cames, n'era prou conscient que escometia un dels instants més transcendents de la meua vida.

Vaig escurçar els passos i Agnès, que em seguia a certa distància, guiscà. De primer fèu la botzina amb les mans, després em cridà pel nom i arrencà a córrer.

- Com així fas tanta de via? - em preguntà.

Em mirava fixament, potser intentant d'endevinar els meus pensaments. Però jo en tenia por dels seus ulls daurats, en fugia sovint i acalava el cap.

El fanal de llum de carbur trabucava una claror groga i esmorteïda sobre l'empedrat lluent. Enllà del nostre esguard, un voltor es capbusava en la Cova del Noble. Un esbart d'estornells en-surtats giravoltaven damunt les nostres closques exaltades de fantasies. Una serpentejant fumera

s'enlairava traçant figures indefinibles. Núvols menuts, blancs, com glevs de calç, començaven a esquixar-se per la mietat i uns immutables poliedres d'estrelles trescaven Tofla. El temps canviaria de signe. Una lluernia es perdia en la fosca tova i una rata pinyada, com baldada, aterrarava sobre una branca baixa.

I de sobte, com un esglai, se'ns va aparèixer la Cabana de la Mort Dolça amb tota la seva absurda i tètrica nuesa. Havia emergit com un cadàver. La finestra de la planta baixa era entreoberta. Hi havia un cossiòl d'esparraguera mustia sospès sobre l'àmpit. A mesura que ens hi atansàvem, una barreja de temença i d'exaltació envaïa els nostres cossos tendres i tremolosos.

Hi pujaven amb mitja dotzena de graons, a la Cabana de la Mort Dolça. Just a l'esquerra del portal hi havia una font espatllada i abandonada, com tot el que ens envoltava. El llim verdós i llefiscós omplia fins alt la pica color de test. Enmig es dreçava un homenet de marbre brandint un llarg bastó, del qual, en algun moment de la seva història, hi degué rajar l'aigua glaçada de l'aljub fondíssim.

La Cabana de la Mort Dolça em va semblar un enorme panteó, oblidat en un dels indrets més inhòspits del món. Una punyida fonda em tancà el pit. La visió em produí un dolor molt viu, com un caliu penetrant-me el tò-

rax. L'angúnia, con un piano que calla a l'alba, m'escanyà la gorja i m'arrabassà les llàgrimes dels ulls. Un món que havia romàs dintre meu com un silenci de mar oberta, tèrbol i violent, real, em va sortir a camí. Fràgil com el vidre, lleuger com un paper de fumar, com si suràs enlaire, vaig submergir-me en un instant d'esplèndida lucidesa: El film en blanc i negre dels meus morts, una mar obscura i decididament silent. Rera el seu pertinaç silenci hi entreveïa el secret, els mots precisos, a pics escandalosos, per a entendre'm i reconciliar-me amb mi mateix.

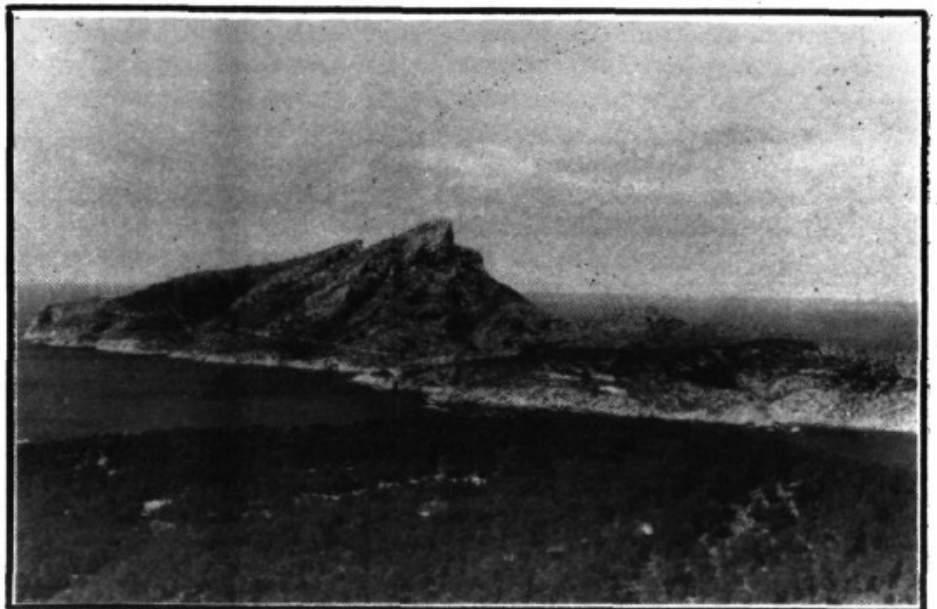
Del cap em brotà una munió de noms. Tots els meus morts, l'un rera l'altre, desfilaven, immutables, davant dels meus ulls. Hi erem tots, en aquella estranya nit del temps recobrat.

- En el fons no me'n fa gens ni mica de por, aquest panteó -vaig dir- A la fi, després d'un llarg pelegrinatge, he

tornat a casa, a les meves arrels, perquè aquesta és casa meua. Ara tot se'm fa més clar i diàfan. Tot això que abraça la meua mirada és part de mi, de la meua sang, anacrònica, potser absurda, a punt d'exhaurir-se. Acab de recobrar quelcom definitiu que sempre he presentit.

Mentre s'enlairaven les últimes paraules que havia pronunciat amb contenida emoció, la claror moria lentament i un esplet de rates pinyades capdellaven un fanal cec.

- Sempre he gaudit d'explorar vells casals abandonats, farcits d'història i de misteri. Record ara mateix ca n'Anglada, al Moll, la fortalesa d'en Romager, a l'Avançada, o els porxes de l'oncle Ferran o de cals avis materns.. Cap d'ells em produí la terrible sensació d'aquest panteó tètric, desolat i misteriós, voltat de perpètues bromes, d'una atmosfera promoguda en altres mons- vaig dir, i un calfred em va recórrer el

cos. Agnès, més sencera, s'adreçà, decidida, vers la porta. Quan la va empenyer, un grinyol, com un tret perdut en l'espai, trencà el silenci. De nou les rates pinyades s'alçaren per damunt del llum de carbur i granaren la nit que neixia a trossos, com isolades illes d'obscuritat.

L'estança, rectangular, parcialment il·luminada per l'oscil·lant llum de carbur que penjava de la meua mà esquerra, era plena de pols i de monstruoses teranyines. En un racó, un grill no parava de plorar. Al fons de la sala hi havia una xemeneia de marbre i a sobre un mirall de vasa daurada i entrunyellada. Una cortina de vellut, tota arnada, protegia l'estança de l'exterior. Dalt, al porxet, grinyolaven dues portes corcades.

Agnès s'apropà a l'espill i jo vaig trevelar amb un sofà, arnat i esquinçat. A la meua dreta, un secreter esdevenia el toc romàntic. La porta era oberta, i dins un calaixet hi havia una ploma d'escriure, un tinter buit i un paper de color

de rosa amb l'escut de Tofla. Un rellotge de paret que havia quedat mut, furtava records a la nit, murmuris, amors prohibits, proclamava si més no una hora perduda en la fosca del temps. L'hora en què un home i una dona s'alçaven del sofà i es posaven a ballar, giravoltaven sens treva. La dona, molt bella, jove, es deixava dur com una ploma al vent, reien. L'home, més major, segur de si mateix, la guiava a la perfecció. Hom només podia sentir el refrec del vestit d'organdí contra la catifa. Finit els vals, l'home s'encaminà cap a la gramola, dubtà un xic i canvià de disc. Tornà a la dona, li feu una cerimoniosa reverència i la convidà a ballar. Sense aturall, com embriac, van seguir fent voltes i voltes fins que l'alba els cobrí de fatiga.

En un vestíbul gairebé dissimulat, rera el penjador, una paraigüera esmorrellada servava una ombrella color de cel. Al fons, vora una finestra, un piano amb un canalobre a sobre enyorava Liszt o Chopin. En fregar el piano, vaig pitjar una tecla

desafinada i Angès se sobresaltà. Després, només estranyes petjades sobre la molsa, rera nosaltres, i el silenci total.

- Ets tu? - preguntà Agnès, abaixant la veu.

- Si, sóc jo, no t'amoïnis - vaig fer.

Amb el llum de carbur a la mà, vaig atansar-me a l'espill i el crit d'Agnès envaí l'estança. El mirall, com un llampec, ens tornà una coneguda fesomia que cap dels dos vam voler descobrir. Una anciana, amb el rostre trasmutat, esquàllida, tota vestida de blanc, com folla, giravoltava davant nosaltres. Els cabells blanquíssims i flàccids, escambuixats, les carns flonges i una rialla sense dents..... Els vels d'organdí que cobrien el seu gep suraven en la fosca mentre alçava els braços. De sobte, esvalotada, desaparegué obscuritat enllà. I un seguit de bramuls van retrunyar en l'espai obert, embolcollant-nos a la nocturna cascada de silencis.

LLORENÇ VIVES I MIR
ANTONI VIVES I MIR

GABINET
D'ESTUDIS TÈCNICS
I D'ASSESSORAMENT
EMPRESARIAL I FISCAL

CARRER MAJOR, 20
TELÈFON 50 49 88 - 07300 INCA

S'ESCAIRE DISCOTECA
INCA

ABIERTO CADA DIA

BAJOS BAR SA PUNTA C/ RENTADOR B/N

Conversa amb un Ciutadà

CONVERSA AMB EL CIUTADÀ D'INCA

És un vertader privilegi poder parlar amb el poble. Descobreixes moltes coses, molt sovint desapercebudes i amagades. El nostre poble és una persona sensata, prudent, que coneix de debò tot el que passa, sense apassionaments. Malgrat la seva vellesa mil·lenària, té una memòria prodigiosa, una memòria que reflecteix un esperit sà, sense cap mena de postís que desvirtuï el seu pensament.

Estam asseguts ram del portal, pensatius, recordant sense dir res. La penombra del dia ha fet entrada dintre de nosaltres i la foscor ombrívola amara el nostre conversar melangiós. Començam a veure estels, llumetes diàfanes per tot el firmament que mostren les seves il·lusions.

- Què penses? -em diu.

Desentruny la meua imaginació i contest a corre-cuita sense tenir temps de rumiar el que pens:

- Record amb nostàlgia la meua infantesa. Inca és distinta. La malguanyada evolució urbanística l'ha enfonçada, espenyada. Poc queda, no hem sabut guardar el nostre patrimoni. Però no ens lamentem, que de poc servirà. Els nostres po-

lítics s'intenressen poc, al manco, aquesta és l'opinió de molta gent. Inca ha tornat gran de mala manera, sense projecció de futur.

M'atur, faig un alè de reprovació. Sent unes corredisses dintre del meu interior.

- Jo crec -em diu-, que tots ens som responsables.

Mira les llumetes que s'apaguen i s'encenen gairebé embadalit. Jo el mir taciturn, amb la boca closa.

- Quan mir l'univers -em diu-, se me presenten molts d'interrogants que ni la fe pot donar-me una resposta. Vivim dins un

món on hem fet de la religió una assegurança per al nostre futur.

- Què és per vós la religió?

- La religió és entrega, lluita i abnegació al costat del més dèbil. Es fa necessari sortir d'aquesta capsota de pedra que deim parròquia, i conviure amb els marginats. Un vertader cristià no pot alimentar-se d'una església caducada per unes formes arcaiques i poc compromeses. Si el cristià vol viure una fe autèntica, té el deure de desensenyar-se de tot quant té i posar-se al servei del més necessitat.

- Bernat, perquè en

Sebastià Salom fugi d'Inca?

- Jo crec que en Sebastià Salom es va sentir defraudat del comportament d'un gran sector dels seus feligresos. Lluità molt sovint contra corrent i en molts de moments no va tenir el recolzament que ell desitjava. Tots sabem que Inca és difícil. Pens que Inca no té una pastoral adequada a les seves necessitats. Necessitam una pastoral que conegui la problemàtica del nostre poble. Tenim encara una església que no ha descobert de bon de veres el vertader missatge de Jesús de Nazaret. La nostra església ha de descobrir la pobresa, els marginats, plorar al costat del qui té pena, patir fam per alimentar al qui té gana, denunciar sense por, aficar-se en política per a millorar la societat, no combregar amb el més poderós. Volem una església pobra, que tenguí una paraula d'esperança per a aquelles persones que sofreixen, que no tenen feina, que estan malaltes, que no són lliures, per als drogadictes i prostitutes.

Tots en som responsables. L'església no és privilegi de ningú. Recordem algunes frases bíbliques i ens sentirem avergonyits:

"Conèixer Déu és estimar al pobre i l'oprimit" (Jer. 22, 16)

"Alliberar el dèbil del més fort, el pobre del seu explotador" (Salm.35,10)

"No acumular riqueses" (Lluc, 12,21)

Tenim una església malalta, un cristià malalt. De què? "Malalt d'agressivitat i de mentida, d'odi i d'enveja, de tristesa i de por; malalt de manca d'amor, per sobra de lleis, per falta de mans amigues, per abús de força, per l'instint de posseir, per ambicions de totalitat numèrica, per esgotament d'esperança" (Bartomeu Bennàssar).

Em mira als ulls com si volgués reprimir-me, com si fos el culpable. Tal volta ho sigui un poc, com molts de nosaltres.

- Em sembla que pot ser tenguís raó -diu-, però pensa que Església ho som tots i tots hem de contribuir a despullar l'església de l'home vell i revestir-lo de l'home nou. Igualment les nos-

tres comunitats religioses han de mantenir un fort compromís i fer una opció per als pobres. Com dic compromís vull dir treballar d'una manera activa al costat dels més marginats. L'ensenyança no ho és tot ni és la missió principal de la Comunitat Religiosa, malgrat que molt sovint fan de l'ensenyament l'únic principi de compromís.

- Què pensau de la política?

Es mostra desinteressat. Un arrufament de morros i un moviment d'espatlla ens donà a conèixer el seu parer.

- Si et sembla bé, ja en parlarem un altre dia. La política dels nostres polítics no interessa perquè no convenç. El poble vota i el polític fa el que vol. Jo em sent defraudat. Però deixeu fer, ara no tenc ganes de parlar-ne.

Seguim conversant de coses banals, que no tenen importància. Ens perdem i restam muts. Al cap d'una estona el mir, ell s'eixeca, entra dintre i tot seguit es torna a seure. Una boirina refresca la nit calorosa d'agost, la darrereria d'aquest més xafagós.

Davant meu hi ha un plat de figues primerenques, grosses com el puny, que diuen menja'm. En tast una de clivellada. "És coll de dama", em diu. Quan la tenc dins la boca, una melassa carnosa umpl el meu bocatge golós. Després en faig neta la boca amb un tassó d'aigua fresca, treta de la cisterna. Acluc els ulls i faig un passeig, recordant aquells meus set anys: la plaça dels pins, la plaça dels porcs, la pota del rei... quan jugàvem a tu el dus o a amagatells, a conillons pels carrerons sense renou, quan fumàvem d'amagats i havíem de glopejar perquè les nostres mares no se'n temessin.

- Què hi pensau de la

nostra llengua?

- Crec que està un tant maltractada. Ens hauríem fer sortir els colors a la cara el veure la nostra llengua tan malguanyada. Qui té la culpa? Uns la donen a l'ensenyament, altres a la política que fa el Govern Balear. La cosa certa és que la nostra llengua està marginada. Si miram els nostres medis de comunicació, veurem com la nostra llengua no hi té entrada, o si en té, és mínima. Es fa necessari una vertadera conscienciació, hem de ser més nacionalistes. No podem oblidar la llengua dels nostres avantpassats. M'agradaria poder repetir les mateixes paraules que pronuncià Marià Aguiló en el discurs presidencial dels Jocs Florals de l'any 1897: "Des de les cingleres conglaçades dels Pirineus fins a les planes calitjoses de València i d'Elx; des de les valls patriarcals de l'altra muntanya de Catalunya i del Rosselló fins a les comellarades rublides d'arbres que perfumen les Illes Balears; des de

les platges de golf de Portvendres fins molt passada la costa d'Alacant; per tot arreu i en tots els endrets m'ha comparegut, a cada jornada que hi he feta, la figura benvolguda de nostra dolça, de nostra valenta llengua catalana, i enlloc (fora de les ciutats més principals) l'he sabuda veure tan malalta i afollada com alguns l'han descrita, sinó forta, sanitosa i vividora".

Ajuntem tots plegats les nostres veus i cridem ben fort perquè tothom ens escolti: Recupereu la nostra identitat i fasscu de la nostra llengua un idioma viu, que de debò, tots hi sortirem guanyant.

És una mica tard. Mir al costat meu i em trob tot sol. El personatge ha desaparegut dins el somni de la meua imaginació, però em sent en forces de caminar sense por i viure intensament la meua il·lusió. Mai és tard per veure sortir el sol.

Bernat Forteza.
Estiu del 1988

Peluquería Señoras

JUANITA

* * *

C/. Son Net, 70 - Tel. 50 10 69 - INCA

CASH CUESTA

Todo en limpieza y perfumería a
precios de almacén. Los mejores precios.

OFERTAS CONSTANTES

C/. Mancor, 31 - Tel. 50 47 15

INCA

COL·LEGI BEAT RAMON LLULL D'INCA

COL·LEGI BEAT RAMON LLULL
INCA

Introducció

L'humil pretensió d'aquestes pàgines és donar a conèixer un poc més d'aprop l'ahir i l'avui del Col·legi Beat Ramon Llull d'Inca, regentat pels Pares Franciscans del Tercer Orde Regular de Sant Francesc.

El 1975, el col·legi celebrava les Noces d'or, i amb tal motiu es varen escriure dos articles. signats pels Pares Colom, el primer, i el P. Amen-gual, el segon, articles que encara avui mantenen la seva vigència, i que ens serviran per reconstruir un poc la història del col·legi. A més d'aquests dos articles prou coneguts, gaudim en el col·legi d'una font de primera mà, com és la revista "El Colegial", que en les seves dues etapes: 1927-52 i 1958 fins a l'actualitat, ens permet seguir el devenir del col·legi, dels colegials i de la comunitat franciscana, limitada sols per petites interrupcions.

A part d'aquestes fonts poc més és el que s'ha escrit fins el dia d'avui del col·legi, ni tan sols del Convent de Sant Francesc d'Inca. Es tracta, doncs, d'una institució que espera pacientment que qualche historiador la festegi una temporada llarga.

Tal com hem esmentat ja, el Centre Beat Ramon Llull és fruit de la vivència de la comunitat franciscana que des del 16 de gener de 1910 fins el dia d'avui habita aquest Convent de Sant Francesc d'Inca. En aquesta ocasió deixarem a part la història de la comunitat franciscana per centrar-nos més de prop en el col·legi.

1. De l'Escola de Gramàtica al Col·legi Beat Ramon Llull

Els frares franciscans del Primer orde que habitaren el Convent de Sant Francesc des del 1325 es dedicaren, a més de la predicació i al culte en l'església conventual, d'una forma primordial a l'ensenyament, com era u-

̄sual a tots els convents de religiosos. La documentació al respecte és escassa, però deixa constància d'haver-hi en el convent una escola de gramàtica i lògica. De fet el compromís que mantien els frares amb les institucions municipals era precisament la de sempre tenir una escola oberta.

Els diferents governs liberals del XIX, intentaren la secularització social i política a l'Estat espanyol. Aquesta secularització passava necessàriament per la desamortització de les propietats dels ordes religiosos i l'exclaustració dels mateixos. Abans d'aquesta definitiva exclaustració, durant el Trienni Constitucional (1820-1823)

Ja havien quedat suprimides les comunitats de religiosos que tenien menys de dotze religiosos. D'aquesta forma els membres de la comunitat franciscana d'Alcúdia s'incorporaren a la comunitat d'Inca, i tancaren el Convent d'Alcúdia durant tres anys, fins que finalment quedaven totes les comunitats religioses suprimides.

Així succeí a Mallorca el 1835, i el segle XIX quedava marcat per l'absència dels religiosos i el silenci en el convents. Entre 1835 i 1910 s'encarregaren del convent un bon enfiloi de custos, la majoria d'ells capellans, que continuaren amb el culte de l'Església de Sant Francesc. Inclús durant aquests anys pareix que en el convent hi va haver una escola nocturna regentada per D. Guillem Pujades.

El 1893 es restaurava a Lluçmajor el Tercer Orde Regular de Sant Francesc, gràcies a la tasca d'Antoni Ripoll i un grup de companys que, desitjosos de dur a terme una experiència de vida religiosa comencen vida comunitària en el Convent de Sant Bonaventura de Lluçmajor. Aquest grup que volia restaurar l'Orde Franciscà, antany tan floreixent a Mallorca, aconsellat pels franciscans de Catalunya, s'anà convertint en el restaurador del Tercer Orde Regular, ja desaparegut i que tan floreixent havia estat a l'Estat Espanyol, abans de les desamortitzacions. El grup de Lluçmajor anà adquirint

vida, i a finals de 1909 s'establiren a Inca, després de crear comunitats a Artà (1897), Palma (1906) i haver aconseguit la unió amb el Tercer Orde Regular de Sant Francesc de Roma el 1906.

El P. Pere Joan Cerdà fou el primer superior i animador de la primera escola que es fundà ja el 1911. Era una senzilla escola infantil per a nins cantadors i escolanets, i els vespres, durant uns anys tenia escola per adults.. El 1911 els superiors enviaren Fr. Sebastià Llinàs, mestre d'escola, per ajudar al P. Cerdà. El 1915 es va constituir formalment l'escola i el P. Llinàs en fou nomenat director. El fet que aquest any es celebràs el VI Centenari de la mort del Beat Ramon Llull motivà que l'escola prengués el nom el Col·legi

legi Beat Ramon Llull. El 1917 el P. Mòjer substituïx el P. Llinàs com a director del centre i el curs 1917-18 s'inaugurava el pensionat. El P. Tous substituïa el P. Mòjer, i el 1920 tornava a Inca el P. Llinàs com a Director i superior de la comunitat. Però morí un any després (1921) i el seu lloc l'ocuparia el P. Fornés. El 1923 el P. Cerdà tornà assumir la direcció del col·legi i intentà la seva legalització definitiva, quan contava amb 80 alumnes, i D. Llorenç M. Duran era l'únic mestre, a part dels religiosos franciscans. Curiosament el 1912 s'havia creat a Inca una "Academia Técnica", que fusionant-se amb el col·legi dels franciscans, el 1925, donaria lloc al Col·legi Beat Ramon Llull.

2. El Col·legi Beat Ramon Llull

Entre 1925 i 1933 el col·legi funcionava com a centre de Segona Ensenyança, i s'impartien també escoles de comerç i peritatge. Aquests anys el P. Cerdà va cursar la carrera de comerç, obtenint el grau d'Intendent Mercantil.

Aquests primers anys s'anaren aixecant les obres del centre i s'anava adquirint un nom. El P. Cerdà, que ja s'havia guanyat a Inca tots els sectors socials, especialment en el camp social, intervenint en la fundació del Sindicat Obrer La Paz, un sindicat de cosidores, i col·laborava activament amb D. Miquel Duran en el Cercle d'Obrers Catòlics.

Amb l'arribada de la República, el 14 d'abril de 1931, i amb la legislació sobre els ordes religiosos i l'ensenyament el 1933, oficialment una associació civil anomenada "El Amparo de los Hijos" es féu càrrec de la direcció del col·legi fins el 1936. Aquests anys el Director era D. Sebastià Amengual.

Durant la Guerra Civil i la postguerra la situació de l'ensenyament canvià diametralment. La situació quedà regulada pel pla de batxiller de Sainz Rodriguez de 1938. A partir d'aquest any (1938) fins al 1945 el col·legi contà amb una secció femenina instal·lada en el convent de les Germanes de la Caritat. El P. Francesc Amengual fou el

director de transició (1937-1940), per arribar a una època molt recordada, la del P. Toni (Nicolau), que fou director entre 1940 i 1952.

De llavors ençà podem parlar de dues etapes molt diferenciades:

La primera, d'estabilitat, que duraria uns vint anys (1952-1973) en que el nombre d'alumnes oscil·lava entorn als dos-cents, dels quals un nombre considerable eren

pensionistes. Ja a l'època en què el P. Ferrer fou director començaren les obres d'ampliació del col·legi, que va culminar amb l'arribada del P. Genovard, com a director el 1973.

La segona etapa seria l'actual, els darrers quinze anys, l'ampliació i modernització del col·legi, i la desfeta del pensionat.

Pere FULLANA

La primera paraula que pronunciarà aquest nin serà en mallorquí.

Els infants que ara neixen a la nostra illa són ciutadans del món per dret propi. La paulatina desaparició de les fronteres, l'expansió dels mitjans de comunicació i l'agilització dels transports, posaran a l'abast de tots aquests infants la possibilitat de visitar o de fixar la residència a qualsevol lloc del món. Per tot això no hi ha res tan important com

oferir-los, des de molt petits, la possibilitat que siguin vertaderament conscients de la seva pròpia identitat i que puguin sentir-se dignes hereus de tota la riquesa de la nostra cultura. La normalització de la nostra llengua i el coneixement de la nostra cultura és l'únic camí perquè puguin aconseguir-ho. La nostra obligació, evidentment, és facilitar-los-ho al màxim.

NOTA HISTÒRICA

DESPESES QUE OCASIONA LA PESTA D'INCA A 1652

Moltes són les vegades que han parlat amb abundor de la pesta bubònica que deixà Inca aterrada i quasi mancada de vida social. Els Historiadors ens conten i raconten les greus situacions que haguérem de passar els inquers i altres habitants d'altres pobles de Mallorca. Crec, ben personalment, que s'han dit molts de tòpics i no han entrat dins el tema amb la profunditat escaient. Amb això no vull dir que dits Historiadors no ha hagin investigat, tan sols voldria deixar aclarit que no en tenim massa documentació transcrita i any rera any sentim exactament el mateix, amb les mateixes paraules i les mateixes, podríem dir llegendes trasmeses de pares a fills fins a arribar a finals del segle XX. Dalt de la present Revista voldria donar unes lleugeres pinzellades de part de les despeses que féu la Universitat inquera durant els tràgics dies de la pesta. A l'Arxiu Històric Municipal de la nostra Ciutat, hi ha un lligall de documents amb moltes notes que ens aclareixen i ens donen a conèixer les grandioses despeses que es feren per alleugerir la pesta que duia amb ella la tristesa, la soltetat, el sofriment i la mort. No puc transcriure massa notes de dites despeses, ni el temps ens és propici ni Inca

Revista hi pot dedicar un nombre de pàgines massa llargarut. Si Déu ho vol, temps hi haurà per continuar amb la dita transcripció que ens aclareix molt de punts fins ara ben obscurs.

"... Mes consta haver pagat a Antonina Plomer quatre lliuras deu sous y vuit(diners) a bon compte del salari que Francesch Plomer son marit guañava per servir de Algutsir en dita ocasio en dita vila amb albara testificat per Antoni Reura, Not. als 14 de juliol 1652. Mes consta haver pagat altrás tres lliuras y vuyt sous a Catherina Llampayes muller de Rapahel a compliment fins a 14 de juliol 1652 del salari que guanyava son marit de servir de Secretari del Governador de dita vila en dita ocasió... Mes consta haver pagat a Honofre Llobet, not. per lo salari de un decret (que) feu lo Sr. Virrey per poderse encarregar la present vila de Yncha per los gastos de dit contagi, 35 lliuras... Mes consta haver pagat a Honofre llobera, apotecari, sinquant set lliuras deu sous por la valor de tantas medicinas prangui de la sua botiga per dita vila per dita ocasio... Mes consta haver pagat vuit lliuras a Marianna Farrer a bon compte de la servitut feu lo dit son marit de fosser de dita vila en dita ocasio apar de rebuda testificada per Pere veny chirurgia als

21 de juliol 1652... Mes consta haver pagat a Christofol Bebiloni sastre procurador de Christofol ferragut chirurgia de servir en dit temps la dita vila, testificat per Francesch Codina als 23 de juliol 1652... Mes consta haver pagat a Miquel Albertí sastre sinquant sinch lliu. per les mans y seda de tres vestas de tela setina per los confessors apar de rebuda de dit dia... Mes consta haver pagat dit Pons nou Ll. y quatre sous a Antoni Jordi Tortella per compliment del selari guañava per servir de escriva en dit temps a la ralla de dita vila fins a 25 de juliol 1652... Mes consta haver pagat a a Juan Albons trenta dos lliuras per flascos de vidra agafats de se casa per aportat las ayguas y medicina de casa del poticari a esta vila a 16 de agost de 1652... Mes conste haver pagat dit Pons al Dor. Joseph Bassa vint y cinch lliuras per los traballs ha prestats en patrocinar tots les negocis se offerian en quant tocants a dit contagi, de 23 de Agost 1652... Mes conste haver pagat a Miquel Riera gerrer quatre lliuras y son per lo valor de dos argenetes de gerrer pera aportar obra de terra a la raya per servici de los Lazaretos y ferids del contagi... Mes conste haver pagat a Francesch Plomer un dels Algutzirs en dita vila y en dita ocasio trenta sinch lliuras catorze sous y son a compliment dels temps que

servi dita vila en dit contagi conforma albara de 14 7bre. 1652... Mes conste haver pagat a Mateu Figuera chirurgia sexanta lliuras y son per soncert del temps servi als malalts de Incha en los contagi partint de dia 29 de juny 1652... Mes conste haver pagat a Pera Serra y Bernat Nicolau de bi salem sis lliuras per dos dias de guarda feren en la ratlla de Incha als 19 agost 1652... Mes conste haver pagat a Antoni Amros carniser 79 lliuras 14 sous y son per vint moltons ha venuts per los malalts del contagi de dita vila... Mes conste haver pagat dit Pons a Nicolau llorens de bini Salem lo que dit llorens bestreia que son 30 lliuras per trenta jornals de carro per aportar ramas de de pi y bova per las barracas y altras cosas en ocasio del dit contagi... Mes conste haver pagat lo dit Pons 15 ss. a mestre Andreu Bastard fuster y mestre Juan capo ferrer de Bini Salem 15 ss. per un carreto feren enterrar los morts de contagi de la vila... Mes conste haver pagat a Jaume duran sis lliuras y son per tres dietas en fer certas barracas per retirar malalts del contagi y lo demes que bestregue per lo treballaren en fer aquellas... Mes consta haver pagat a mtre. Francesch Rubi. ntt. per polissa de 30 de juny 1652 vint y sinch lliuras per tantas ne gasta en set dias en que fonch elegit per dar Govern a los ferits del contagi qui estan a la tafona de Son Martorell y altras Latzeretos... Mes consta haver pagat per

fert un carrato per enterrar los morts de contagi...a Guillem Janer fuster sinch lliuras quatre sous y son per haver fert un carrato per enterrar los morts del contagi... Mes consta haver pagat a Sebastia Planas "coxo" 23 Ll. 12 ss. per haverlas distribuïdas en los malalts de son Benassar... Mes consta haver pagat a Guillem Duran elegit per los Srs. Jurats per partidador de les provisions se donaran a les persones que estavan fent la quarentena an el tancat de Canamunt per proveir aquellas sent sinquanta set lliuras y sinch sous consta per albara firmat dels Señors jurats de 15 de juny 1652..."

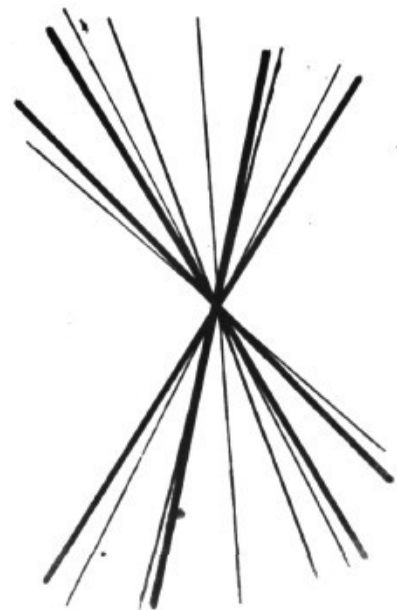
Podria transcriure centes i centes de partides que es gasteren durant els mesos que dura el que ells, els nostres avantpassats, en diven "contagi", però seria massa llarg i tampoc no és el primer intent exhaurir de cop el tema. Del que estic content és d'haver pogut refer un breu retall de la nostra Història, retrobant els documents que ens contenen el que passà per Inca a l'any 1652. El document del qual he tretes aquestes senzilles notes és un llibre de Clavari i que es va escriure quan acabà definitivament la pesta, polisa 5 juny 1652 a Guillem Duran fill de Agusti trenta sous per las forches ha fetes an el pla de la font mestre Guillem Lluch per orde dels morbers... Mes consta haver pagat a Guillem Janer fuster sinch lliuras quatre sous y son per haver

que era a principis de 1654 i els distints Clavaris passen comptes del que han gastat. Al final, la Universitat d'Inca va haver gastades 7.949 lliures i 7 sous. El Document acaba així: "Esta es la quantitat que nosaltras los dits Pera Bonafe y Cosme Rotger, notaris havem trobat hauen gastada dita vila y universitat per la opretio del dit contagi en fe y testimoni. De lo qual fem la present en Incha de nostros noms firmada y ab lo sello de dita vila selladas. Vuy a 12 dias del mes del mes de Maig any de la Natv. de nostro Señor Deu Ihst. 1654"

Esperem que aquest retall tan important de la nostra Història sia publicat amb tota mena de detalls i inserides, les notes dins un dels grans toms que Inca espera, necessita i desitja.

Gabriel Pieras Salom.

Cronista Oficial de la Ciutat.

El Folklore a Inca

Ja que s'ha titolada aquesta xerrada així, EL FOLCLOR A INCA, convé deixar constància de quin sentit li donà el primer que l'emprà, l'anglès Williams J. Thomas, l'any 1.846 en un carta publicada en una revista de Londres, en la qual demanava que es recollís per escrit les maneres, costums, supersticiones, proverbis, creences, etc., dels temps passats i vells.

Com veiem no s'emprà solament en l'estudi i divulgació dels balls i cants dels nostres avantpassats, segons creu molta de gent de per aquí, sinó en tot quan es refereix a la "Cultura Popular" entesa com a models de vida històricament creats, que existeixen en temps i llocs determinats, com a guia potencial dels homes. La Cultura no es trasmet genèticament, sinó que és un producte de l'educació i aprenentatge. He triat, aquesta definició de l'americà Klukhom, perquè és prou comprensible per tothom.

Això no vol dir que anem a fer una xerrada de cultura popular en general, però sí que el títol ens obliga almanco, a fer referència al que molts d'inquers encara recorden, als foguerons de Santa Maria la Major, els quals tenen una singular importància en la Cultura Popular de Mallorca i són com una baula que deixà, aquí, el pàs, sense poder precisar ni el quan, ni el com, d'una cultura

cèltica, per la data en què es fan molt prop de Tots Sants, el ritual de l'Obreria de repartir per les cases un manadet de teia de pi per encendre, tirar-hi sal dedins, saltar els allots per damunt i esperar a encendre el braser a les cases amb el caliu dels foguerons, que se feien davant quasi totes elles.

El costum del fogueró de Sant Sebastià, enfront de la capelleta del Sant, al carrer del Cep, la part de rosari amb la seva cantòria i el sermónet, per haver-se salvat de la pesta varies persones dins una bóta congregada del celler d'aquella casa i a més haver-se mort també a la casa la darrera persona d'Inca atacada per aquella, epidèmia de pesta.

El trasllat de les relíquies dels Sants Patrons d'Inca, Sants Abdon i Senen, per protegir la Comarca de les pedrades que sovint queien destruint arbres i collites, i de llavors ençà s'aturaren. Ens ho conta l'amo en Miquel Duran a la seva obreta referent a aquells sants, que tant féu per la cultura a Inca.

Recordant aquests fets i de la revetla, que ja en parlarem més tard, haurem intentat de complir una miqueta amb el títol de la xerrada, i ara començarem a parlar dels balls, ja que a Mallorca sempre hem dit balls als populars o de pagès, perquè a les d'altra classe els deiem

"dances".

L'origen dels nostres balls, creim que podíem pensar que vengueren amb els primers pobladors de l'illa, perquè, com bé diu l'alemany Curt Saschs en la seva Història Universal de la Dança, el ball és la primera art que practicà l'home, abans de qualsevol altre, la música, la pintura, la poesia, etc. Tan sols amb un ritme ballava, o sia, que el ball és innat a l'home, per honorar als seus Déus, per expressar els seus sentiments d'alegria, tristesa, amorosos, en cerimònies de naixaments, nuncials, victorioses, guerrers. etc., etc.

¿Què ballaven, i com aquelles generacions antigues? No ho sabem.

Vengué a Mallorca la dominació romana i a aquesta Roma li donà molta d'importància, ja que al conqueridor se'l va conèixer per "El Baleàric" (en Cecilio Metelo) i ja tenim notícia de com més o manco eren els balls camperols dels romans i en la nombrosa colònia que vengueren, dedicats molts d'ells al conreu de les nostres terres, podem creure que dugueren els seus balls camperols de compàs ternari com ens conta n'Ugo Enric Paolo, essent els balls dedicats a Apolo tot pulcritud i majestat i desenfrenats els balls dedicats a Baco. Horaci, en qualche Oda, ens en parla de les traduïdes pel nostre Mossèn Riber.

Al segle XIV ja trobam referències escrites dels nostres balls, de parella i de fileres d'homes tot sols, dels darrers no ens han d'estranyar perquè els moros no permetien a les dones prendre part als balls juntament amb els homes i podien ésser herència d'aquella dominació. Com a possibilitat històrica cal admetre que els balls de parella de poc temps després de la conquesta pel Rei Jaume, eren conservats per la gent camperola mallorquina d'abans dels moros, perquè no teniem res dels balls catalans; no sabem quines eren les seves melodies, ni els instruments que les acompanyaven.

El que sí sabem és que al segle XVI devien celebrar molts de balls, això es dedueix de la certesa històrica de les prohibicions de què foren objecte pels escàndols i bregues que es donaren als balls, fins que al segle XVIII hi començà a haver-hi més tolerància, i, si bé a l'any 1.700 hi tornà a haver un altra prohibició, fou a causa dels precs que manca d'aigua.

La primera referència que hem trobada a un nom dels balls populars nostres, és en una cançó publicada a mitjan segle passat en un Almanac de les I. Balears del diari de Palma, que diu que és de l'any 1706.

"Han ballades ferm mateixes,
molts de bitoflers est any
i perque no les fassin dany,

han donada molta xexa".

Si que cal fer constar que abans del 1929, anaren pels racons per moltes de bandes els balls. Per les festes de l'aniversari de la conquesta 1929, hi va haver un reflogiment. (El Tall de vermadors de Binissalem), i l'any 1930 per la canonització de la Beata a quasi cada poble s'organitzà un grup.

Deixarem de parlar de balls per fer-ho abans de ballar-los alguns dels bons balladors i balladores inquers, que tenim aquí, deixant ben clar que la que du sempre la iniciativa en traves, moviments, voltes i revoltes, és la dona, com en moltes altres coses.

MATEIXES. Ja hem dit que el nom de mateixa el trobam en una cançó molt vella i en el poema L'Espigolera d'en Gabriel Maura el que en anomenar els balls populars ens diu:

"Semblen que quan elles ballen amb els missatgers cansats,
quan mateixes i copeos sones ferint amb dos macs..."

I el musicòleg mallorquí a la seva Memòria damunt cants mallorquins, premiada per la Infanta Isabel i editada a Ciutat el 1.893, diu que els balls populars ben mallorquins són les mateixes i copeos, si bé la jota que fa molts d'anys que es balla, el seu origen no és mallorquí, ni tampoc els fandangos i boleros d'importació més recent.

El Poeta Guillem Colom, al Compte Mal, diu: les mateixes alades, són d'avior, ----anomenant el copeo i no altre classe de balls. L'Arxiduc Lluís Salvador diu que a Mallorca tres fandangos són una mateixa. La diferència del fandango i la mateixa, a pesar del seu nom, no acaba d'estar ben clar, solament us diré que el 1.940, l'únic

poble de Mallorca on s'anomenava el ball del fandango era Capdepera i jo vaig poder comprovar personalment, que no era més que una varietat de mateixa seguida de tres copoes.

Vistes les cites anteriors hem d'admetre com a certesa històrica l'existència del nom de mateixa a uns dels nostres balls de fa almanco prop de tres segles. Fa uns quaranta anys que a certs pobles del llevant i migjorn a les mateixes les deien jotes llises o de per llarg i a les jotes, cotes. A les mateixes, entre cançó i cançó feien moviments d'investida i fugida i, a més, traves a voler. Hi ha una varietat, molt gran de mateixes.

COPEOS. Podien venir de reminiscències dels balls de Baco romans, pel que tenien de desenfrenats, avui diriem, eròtics, i que els nostres vells copeos qualche cosa d'això també tenien. Així el cop del peu del ballador per alçar les faldetes, les voltes i revoltes per enganyar el ballador i excitar-lo i la lletra d'aquella vella cançó:

Copeo, copeo,
copeo atrevit,
encalça ses dones
per devall el llit

Ai remenalei
a nes gorrió
i en trobar forat,
entrarà millor...
Ai sí, Ai no...

i moltes d'altres d'aquest estil.

Entre altres coses, diu l'Arxiduc del copeo

"Como danza, el Copeo es una de las más atractivas de cuantas se bailan en Mallorca. Su aire es muy animado y la danza participa de esta animación". "En Manacor, se da a esta danza un carácter particular. No se usan castañuelas, sino que se hacen chascar los dedos. Se imprime mayor movimiento a los brazos y piernas y los saltos y vueltas son más frecuentes que la forma bailada en otras villas". A la general objectivitat en què sol tractar l'Arxiduc els temes que descriu, l'hem de tenir en compte en la descripció del Copeo.

Generalment se'n solien ballar tres després de les mateixes, però quan el ball s'havia encalçat de bon de veres, no venia d'un i a un ritme un poc desenfrenat.

RENETLES. A Inca "Sa Revetla", tenia un caràcter ben propi i a aquest caràcter propi ens referirem fent honor al títol. Les balladores vestides a l'antiga acudien a la parròquia a l'hora de completes per la Festa dels Patrons i s'asseien a les primeres filades de la bancalada de les dones i els dancers, tots vestits a l'ample. Als primers bancs de la bancalada dels homes, eren els revetlers, que a la sortida, precedits d'una o dues colles de xeremiers i acompanyants de falles enceses. Això em recorda uns versos d'en Joan Alcover (falles que acompanyen, -la primera balladora- en la nit del ball...) i així es presentaven a la Rectoria, després a la Casa de la

Vila, on se les obsequiava amb un refresc de paciències, seca i resolis. A cal Sr. Batle i regidors ballen a cada lloc un parell de cançons del ball de la revetla d'una filera de dones amb una filera d'homes, amb una música especial seva de compàs ternari, com totes les mallorquines. Després recorrien el poble, aturant-se a ballar davant les cases principals i revetleres. Si a la casa hi havia allotes joves, les revetleres les cedien el lloc per tal de ballar. Els mestres revetlers dels anys primerencs d'aquest segle, eren en "Quinze Unces", barber i mestre Amorós. Ara gràcies a la seva recuperació a temps, els joves inquers la poden tornar a ballar. G. a D. Les revetles d'Inca i Selva son els únics balls de filera, d'homes i dones que fa molts d'anys la ballaven a Mallorca.

BOLEROS. Els boleros vells foren importats de la península, probablement via València (Bolero de Caspe), sense que se sàpiga exactament la data de la seva arribada, però com a ball popular, havia d'esser, passat el mig segle, per la senzilla raó que devers l'any 1.876 encara ningú parla d'ells. D'En Rosiol sabem que quedà admirat en veurà ballar a Vallde-mossa un bolero amb un "bien parado", que donava goig (Qualcú ha dit, que el nom de "parado" li vé d'aquí) i que en Goula deixa transcrita per aquella vila una bolera, molt moguda. Ja més endavant, per Ciutat i el ponent, els mestres Lean-

do i n'Agostinet les feren populars. Tant, que a principis de segle, els ciutadans al ball de pàgès, li deien, ball de boleros. Els boleros entraren com a ball popular un poc passat el centre de l'illa, cap a llevant, i encara en trobam qualcun abans de la nostra guerra per Sineu i per Llubí, i res més.

Els boleros mallorquins, que els deim ara, abans del 1.936, s'anomenaven per tot com els boleros nous, o sia, que són d'importació de principis de segle. L'any 1.950 la melodia d'aquests boleros era de Jaén, en la seva més plena vigència encara.

Los boleros a Mallorca queden ben diferenciades ara dels boleros, tant per la seva melodia, com per la seva forma de ballar-les, però cal fer la següent observació: la bolera d'En Goula de Valldemossa, en la part cantada, és la mateixa que el Bolero de S'hort d'en Boira de Selva i del bolero de les guitarres de Llubí i el que per aquí coneixem i ballam com "El bolero de l'Amor", es troba (jo l'he tenguda a les mans en la Biblioteca Nacional de Madrid), en una edició musical dels darrers anys del segle XVIII, amb el títol amb lletres ben grosses: BOLERAS DE MEDIO PUNTO.

Per acabar ho vull fer amb uns versos, que encapçalen, la Memòria de n'Antoni Noguera, a la qual he fet referència, i son d'en Mateu Obrador, respectant la grafia:

. Si a las usances novas fan lloc velles usances

l'amor a les glorioses antigues recordances

Que mai per mai et manc.

Antoni Galmés

Guarderia Sol Trent

General Luque, 85 (esq. Torreta) - Tel. 88 82 23

INCA

FÀBRICA D'ARTICLES DE PELL

guants

bosses

peces de vestit

i marroquineria en general

Gran Via de Colón

INCA

Telèfon 50.19 00

BAR LLABRES

ESPECIALITAT EN TAPES VARIADES

Plaça Santa Maria la Major

INCA

VINOS SA QUARTERA

R.S. 30.83794/P.M. VINO DE MESA R.E. 5.861 - P.M.

4 L TINTO 16°

Antonio Fluxà, 70 (Esq. Pza. Sa Quartera) - INCA

VILANOVA

PAPELERIA Y
LIBRERIA

Costa y Llobera, 208
☎ 502880

INFORMATICA Y
MUEBLES OFICINA

Hostals, 47
☎ 504229

CÉNTRO DE
RECONOCIMIENTO

MEDICO
PSICOLOGICO

MOYA - TORRANDELL

CERTIFICADOS CARNET DE CONDUCIR
Y PERMISO DE ARMAS

Formenter, 11 - 1.ª (PLAZA DEL GANADO)
Tel. 50 57 15 (Faenl Aparcamiento)

INCA

MOTO SERVICIO HORRACH
AGENCIA OFICIAL **YAMAHA**

LO NUESTRO SON LAS MOTOS. SERVICIOS OFICIALES: MOTO GUZZI, BENELLI, VESPA, VESPINO, GILERA, MOBYLETTE, DERBI, APRILIA, PUCH.

REPARACION DE MOTOCICLETAS Y VELOMOTORES

AVDA. JAIME I, Nº 94 TEL: 50.05.22
07300 - INCA (MALLORCA)

Nuevo

BX 16 RS

AGENCIA CITROËN
SAEZ - TORRENS, S.A.

J. de Austria s/n. Tel. 501252 - INCA

Incivisme Lingüístic

Massa sovint ja, per les nostres carreteres es poden veure indicadors de pobles, embrutats per pintures (sprays !) no gens acceptables: així hi ha gent que no accepta Sa Pobla, Sencelles, Pollença, Porreres, Binissalem o altres.

Tampoc se toleren anuncis en català del Govern en obres, serveis i millores...

També van apareixent frases poc tolerants i respectuoses amb ciutadans d'altres contrades...

Me faig aquestes preguntes:

-per qué no acceptam les decisions de la Comissió tècnica que ho ha estudiat?... Tal volta tots volem ser més papistes que el Papa en materia lingüística?!

-per qué aquestes "males entranyes" en no acceptar l'originalitat de les coses ben nostres i l'escriptura correcta dels nostres pobles fins i tot acceptada pel Govern de Madrid?

-per qué no veim amb delit aquests petits detalls d'un Govern Autònom que no s'ha passat gens de "catala nisme" sino que és molt feel al "bilingüismes" molt tirant al castellanisme?

Faig una CRIDADA COLECTIVA AL CIVISME LINGÜÍSTIC !!!

---no embrutem anuncis en català !

---acceptem que som a Mallorca i que tenim moltes originalitats !

---siguem tolerants amb els qui venen a visitar-nos o fer feina !

---facem junts una campanya per normalitzar la nostra llengua en anuncis de carrers, botigues i altres ...!

---aprofitem totes les possibilitats legals per fer més ús de la nostra llengua en noms personals, burocràcia, facturació i un llarg etc....

.....Per que nos ens apuntam tots a que la NOSTRA LLENGUA NO SIGUI MAI MES MALTRACTADA ?

Siguem CIVICS LINGÜÍSTICS !!!

Miquel Monroig

Nova publicació

D. Gabriel Pieras Salom, cronista oficial de la nostra ciutat d'Inca, arxiver, historiador i mestre d'escola, és notícia. Prest tindrem una altra nova publicació del nostre amic Biel: Notes d'Inca. "Coscs Nostres". Una aproximació a un costumari inquer. Un costumari que anirà desventricollant les nostres costums, des de gener

fins a desembre. La temàtica es centrará durant els anys quaranta fins als cinquanta, una transició d'un temps passat a una època actual. El llibre constará de 63 capítols, amb 93 fotografies anteriors dels anys -60.

Inca-Revista li vol rendir suport i la nostra reconeixença vers a totes aquestes hores de dedi-

cació, entrega i abnegació, que han fet possible aquesta publicació. Biel, segueix! Val la pena.

La presentació del llibre es farà el dia 12 de Novembre, a les 8'30 del vespre en el Casal de Cultura de la nostra Ciutat.

ESTIMEN LA NOSTRA LLENGUA

ORTOGRAFIA SENZILLA

L'article literari

Com tots sabem, tenim dues classes d'articles: l'article determinat i l'article indeterminat.

Determinat:

Les formes de l'article determinat són: el (masculí singular) i la (femení singular). Els i les (masculí i femení plural, respectivament).

Ex. El pare (masculí singular)
La mare (femení singular)
Els botons (masculí plural)
Les nines (femení plural)

L'article el i la es converteixen en l' davant una paraula que comença en vocal o h.

Ex. L'orella, l'hora.

Però el femení la no s'apostrofarà mai davant una paraula que comenci amb una i o u dèbils.

Ex. La universitat, la idea...

Indeterminat:

Els articles indeterminats són: un, una, uns, unes.

L'article baleàric:

S'anomena així perquè domina en es parlar de ses illes balears. Ses formes són ses següents:

<u>Masculí Singular</u>	<u>Femení Singular</u>
es (es gall)	sa (sa gallina)
s' (s'olla)	s' (s'ungla)
<u>Masculí Plural</u>	<u>Femení Plural</u>
es (es nins)	Ses (ses nines)
ets (ets allots)	

BARBARISMES

Seguirem parlant dels barbarismes. Com vàrem dir, els barbarismes empo-breixen el nostre idioma, i és per això, que tots ensems, hem de lluitar per tal d'arraconar-los i fer ús de la pròpia paraula nostra.

<u>Mal dit</u>	<u>Ben dit</u>
Bahia	Badia
Bailarina	Ballarina
Ballena	Balena
Baloncesto	Bàsquet
Banasta	Cistella
Bandeja	Safata
Baraja	Baralla
Barato	Barat
Barco	Vaixell
Barquillo	Neula
Bassura	Fems
Bassurero	Femeter
Bautisme	Baptisme
Beso	Besada
Bobo	Beneit

REFRANYS

Segons la definició de n'Andreu Ferrer Ginard, els refranys són frases sentencioses populars on hi se reflexe el saber de tot un poble. A Mallorca en tenim molts i d'una riquesa incalculable. Els temes són diversos i per això només donarem una mostra. Els que hem escollit estan dedicats a la tercera edat (la vellesa). Els volem dedicar a la gent més major d'Inca, sobre tot a l'aula de la 3ª edat i al Club del Pensionista de la nostra Ciutat.

Ni ha que diuen mal de vells, però tots volem arribar-hi.

El qui no pensa en demà de vell parará la mà.

Val més consell de vell que experiència de jove.

Quan parlen els vells callen els joves.

Quan un vellet dorm, no li trenquis el son.

No diguis: "ja ho faré quan seré vell". Qui et diu que hi arribaràs?

Qui escolta els vells escolta bons consells.

No vulguis mai discutir amb qui sigui més vell que tu.

No ha vells que no hagi estat bona filadora.

MALLORCA EMBRUIXADA

Segons conten els nostres avantpassats i la tradició mallorquina, si una persona té un uixol i el se vol llevar de cop, no ha de fer res més que un muntet de pedres al mig del carrer. La persona que les tomí serà afortunada: li sortirà l'uixol.

Tal volta us farà rialles, però com diuen: Poc costa provar-ho!

ACUDIT LINGÜÍSTIC

Una mestra d'escola explicava als seus alumnes els gerundis dels verbs.

- Estic cansada de dir-vos que les terminacions dels gerundis en -guent i -quent són incorrectes. No heu de dir ni beguent ni visquent sinó bevent i vivint, però no em feis cas, vos ho estic "diguent" tota la setmana i encara no ho sabeu.

ENDEVINALLES

Supòs que llegireu les endevinalles del darrer número. Les solucions eren: un be, un gall i una gerra.

Intentau d'endevinar aquestes i enviau les solucions a O.C.B. d'Inca, Apartat de Correus 156. Hi haurà gran premis.

Te la dic molt aviat
a veure si l'endevines:
Què és que va encaputxat
i amb més de cent peus camina?

Blanc com sa seu,
negre com es carbó,
parla i no té boca,
camina i no té peus.

Panxa per panxa,
forat per forat,
i amb sa remenadissa
fan tracatrac.

COVERBOS

Una vegada tres amics anaven de camí.
Un era cec, s'altre sord i s'altre cap pelat.

Anaven conversant, i el cec sa treu aquesta:

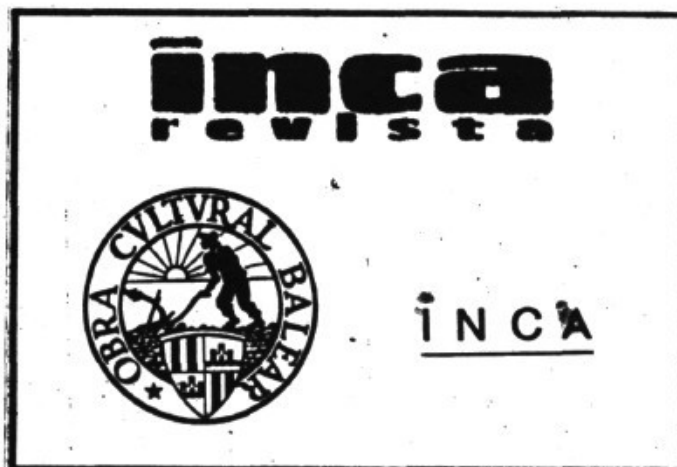
- Ara veig una formiga que puja damunt es Puig Tomí.

- I és vera! - digué es sord-. Jo sent ses potades.

- Recorantes ! - digué es cap pelat-, voltros me feis posar es cabells de punta!

Quin dels tres la digué més grossa?

Bernat Forteza

NORMALITZACIÓ LINGÜÍSTICA A INCA

REGLAMENT

TÍTOL PRELIMINAR

Article 1.

El present Reglament té per objecte desenvolupar l'Article 3 de l'Estatut d'Autonomia de les Illes Balears i la Llei 3/1986 de la Comunitat Autònoma sobre Normalització de la Llengua Catalana, com a pròpia del municipi d'Inca, en tots els seus àmbits, i garantir l'ús del català com idioma oficial en aquest terme municipal.

Article 2.

Són objectius del present Reglament:

a) Establir el català com la llengua usual dins l'àmbit oficial i en l'Administració Municipal.

b) Coadjuvar amb la coneixença i ús del català com a llengua vehicular dins l'àmbit de l'ensenyament.

c) Fomentar l'ús de la llengua catalana en els mitjans de comunicació social.

d) Crear la consciència social sobre la importància de la coneixença i ús del català per a tots els ciutadans i promoure'l en tots els àmbits de la vida d'Inca.

Article 3.

El català és la llengua pròpia de la ciutat d'Inca i tots tenen el dret de conèixer-la i d'usar-la.

Aquest dret implica poder adreçar-se en català, oralment o per escrit a l'Administració, als organismes públics i a les empreses públiques i privades. També implica poder

expressar-se en català a qualsevol reunió i desenvolupar en aquesta les activitats professionals, laborals, polítiques, sindicals, religioses i artístiques, així com rebre l'ensenyament en català i també la informació a tots els mitjans de comunicació social.

Les manifestacions en llengua catalana, oralment o per escrit, pública o privada, produeixen plens efectes jurídics i de l'exercici d'aquest dret no se'n pot derivar cap requeriment de traducció ni cap exigència dilatòria o discriminatòria.

Ningú no podrà ésser discriminat per raó de la llengua oficial que empri.

Article 4.

Les persones jurídiques de l'àmbit territorial d'Inca s'han d'atenir, també, als punts que estableix l'article anterior.

Article 5.

L'Ajuntament d'Inca ha d'adoptar les mesures necessàries per fer efectius la promoció, la coneixença i l'ús normal de la llengua catalana.

TÍTOL 1

DE L'US OFICIAL DE LA LLENGUA CATALANA

Article 6.

El català com llengua pròpia de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears ho és també de l'Ajuntament d'Inca i de les Corporacions i Institucions Públiques que en de-

penen. El català i el castellà són llengües oficials a Inca i han d'ésser emprades preceptivament per l'Administració Municipal segons la forma regulada per la Llei.

Article 7.

Les resolucions aprovades per l'Administració Municipal es publicaran en llengua catalana en el Butlletí Oficial de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears i en les dues llengües en els casos d'ús preceptiu del castellà.

La documentació derivada de les activitats administratives, avisos, formularis i impresos de l'Ajuntament d'Inca redactats en llengua catalana tenen validesa oficial i plena eficàcia jurídica.

Article 8.

Els ciutadans tenen el dret d'usar oralment o per escrit en les seves relacions amb l'Administració Municipal el català.

Les còpies o certificacions expedides per l'Administració seran en català, excepte en el cas en què l'interessat o la persona o entitat que les requereixin sol·licitin la seva versió castellana.

A Inca les actuacions administratives són vàlides i produeixen plens efectes qualsevol que sigui la llengua oficial emprada.

L'Ajuntament d'Inca utilitzarà la llengua catalana en les seves relacions amb institucions i organismes públics i privats de les Illes Balears i la resta de territoris inclosos

en Comunitats Autònomes els Estatuts d'Autonomia de les quals reconguin l'oficialitat d'aquest idioma. També la usará quan es dirigeixi a entitats situades en àrees d'oficialitat de la llengua catalana que no pertanyin a l'estat espanyol.

Article 9.

En les actuacions administratives a instància de part, si hi ha altres interessats i així ho sol·liciten, l'Administració ha de comunicar-los tot quan els afecti en la llengua oficial en què s'hagi iniciat l'actuació.

Així mateix en els expedients iniciats d'ofici, qualsevol sigui la llengua oficial que s'empri, l'Administració lliurarà als interessats els documents o les comunicacions en la llengua oficial en què els sol·licitin.

Els documents públics atorgats per l'Ajuntament d'Inca s'han de redactar en la llengua oficial escollida per l'atorgant. Si n'hi hagués més d'un, en la llengua que aquests acordassin i, en cas de discrepància, els documents es redactaran en les dues llengües.

Les còpies s'expediran en la llengua utilitzada a la matriu.

L'Ajuntament d'Inca assegurarà que tots els documents impresos o models oficials que s'hi emprin, i a disposició dels ciutadans, estiguin escrits en català i en castellà.

Article 10.

Pel que fa a la inscripció de documents en els Registres públics Municipals les inscripcions es faran en la llengua oficial o en la que es faci la manifestació. Si el document és bilingüe s'inscriurà en la llengua que indiqui la persona que el presenti en el Registre. En tot cas, s'han de practicar en la llengua sol·licitada per l'interessat o pels interessats de comú acord.

Igual garantia haurà de prestar-se respecte de la redacció de textos de les actes municipals i dels certificats que se'n derivin, per la qual cosa la Corporació haurà de designar una o més persones idònies que signaran les traduccions.

Article 11.

Tots els topònims de la ciutat d'Inca i del seu terme municipal tenen com única forma oficial la catalana. A aquest efecte, es consideren topònims el nom de la ciutat, el dels barris o altres nuclis de població concentrada o isolada; el dels carrers, les places o altres vies públiques; les estacions, les parades o altres denominacions de les comunicacions urbanes o interurbanes; el dels torrents, les muntanyes i d'altres accidents geogràfics; i, en general, qualsevol denominació que serveixi per indicar un indret o un espai determinats. La normalització dels topònims es farà, si s'escau, d'acord amb el que disposa l'Article 14 de la Llei de Normalització Lingüística.

Article 12.

a) Les dependències i els serveis municipals tindran com a únic nom oficial el català. Els rètols, els cartells i els indicadors existents a l'interior i a l'exterior de les dependències i dels serveis es redactaran en aquesta llengua.

b) Igualment es redactaran en català totes les inscripcions o retolacions que identifiquin béns de propietat municipal tals com immobles, vehicles, maquinària i utillatge.

Article 13.

Tots els rètols situats en les vies públiques la col·locació dels quals sigui competència municipal, destinats a informar els transeünts i els conductors, seran redactats

en català i, si calgués, aniran acompanyats d'un llenguatge gràfic de fàcil comprensió general.

En tots aquells rètols, indicacions i escrits en general, bilingües, la primera versió serà la catalana com a llengua pròpia de les Balears, i la segona, la castellana.

Article 14.

A fi de fer efectius els drets reconeguts a l'articulat de la Llei 3/1986, els poders públics han de promoure les corresponents mesures de cara a la progressiva capacització en l'ús de la llengua catalana del personal de l'Administració Pública Municipal i dels seus organismes depenents.

En les proves selectives que es realitzin per a l'accés a les places d'aquesta Administració es tindrà en compte el nivell de coneixença de la llengua catalana, incloent dins les bases corresponents un examen obligatori d'aquesta, la ponderació del qual la determinarà l'Administració per a cada convocatòria.

Article 15.

L'aplicació de les tècniques informàtiques a les feines administratives s'haurà de fer d'acord amb les disposicions d'aquest Reglament.

Seguirà ...

CASTES AUTOCTONES

Una evidència grossa, que ningú no pot dubtar, és que la manera de viure a qualsevol part del món és diferent en tots els aspectes, encara que es nota un paral·lelisme substancial.

Així veiem com en el mateix home, no hi ha igualtat per tot el món, forma races o grups ètnics diferenciats, adaptats física i psicològicament a l'entorn. També veiem com són diferents la vestimenta que empra, condicionada per factors diversos sobretot climàtics. Per aquest mateix raonament, són diferents els habitatges, l'alimentació, coses meynes materials com religions, creences, hàbits d'esbarjo, festes, músiques i també les feines.

L'Agricultura i la Ramaderia, com activitats primàries i molt lligades a altres aspectes com els abans esmentats, també es veuen marcades per tota una pluralitat de condicionants, sorgint unes activitats locals paral·leles, però diferents i úniques de contingut.

Aquesta és la principal raó d'ésser de les races d'animals domèstics i de la formació d'una extensa llista de varietats de fruites i verdures. Així aquests animals, arbres i verdures s'han anat fent, respondent a factors com l'alimentació, el terreny, el clima, les platges del rodol, a les malalties més freqüents, modificant

els cicles reproductius, adaptant la seva còpera a la nutrició que reben i molts d'altres.

Pero també hi ha un factor en la formació de les races que no podem oblidar, talcom la direcció de l'home. Gairebé inconscientment la direcció ha anat encaminada a solucionar els problemes, ajudant a la selecció del condicionants del medi. Una altra influència de l'home era intervenir seleccionant caràcters, diríem, de gust, exemples: el color d'una animal, el gust dolç o àcid d'una fruita ...

Així és que totes aquestes races i varietats estan dissenyades com es diu ara atenyent, als condicionants del medi ambient, les necessitats productives i el gust del ramader o conrador d'un lloc determinat.

La justificació d'aquestes races avui en dia es posa en dubte, ¿és necessari conservar-les? Hi ha tota una munt de raonaments. Sols una d'elles, ja valdria la pena conservar-la. Algunes d'aquestes raons: formar part de la indissincronia del lloc, la exclusivitat de la fórmula genètica, consum d'energies locals, ..., són acceptades per tothom. Però alguns al·leguen manca de productivitat enfront a races i varietats foranes. La productivitat no es pot mesurar de manera absoluta. És millor mesurar la producció i enfrontar-la

amb els factors productors. Així els economistes calculen la producció/energia consumida, producció/capital invertit, per treure una idea més real del rendiment. Aquesta idea adjuntada a la realitat actual, d'un excés de producció, a una comunitat europea on es prima la destrucció o la retirada dels productes del mercat, és molt millor pensar en un augment del rendiment que no amb un augment de la producció.

El concepte de qualitat juga un paper fort. Amb l'augment del nivell de vida, la gent té tendència al consum de productes locals i d'alta qualitat la qual pot estat avalada artesanalment, per denominació d'origen i fins i tot biològicament.

Les tendències dels organismes oficials, encapçalats per la FAO, són les de conservació urgent, estudi i aplicació d'aquestes races i varietats. El patronat de les races autòctones de Mallorca ha tret un llibre amb un inventari i una ressenya de les races d'animals domèstics de Mallorca que és una passa endavant amb aquesta idea.

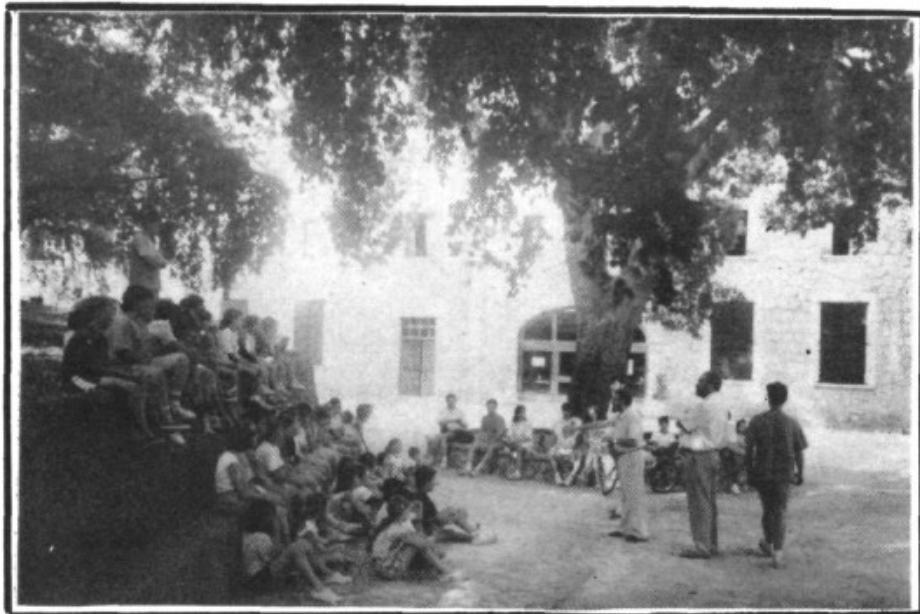
Llorenç Payeras i Capellà
Tècnic Agrícola.

Adena estimem sa natura

El passat diumenge, dia 23 d'Octubre, essent primera fira es va inaugurar el nou local d'Adena, amb una sèrie de nous aconeximents. Uns d'aquests relacionats amb la nostra tasca tingué lloc al Parc de Bombers d'Inca on es va fer una demostració pràctica del seu treball i ens van mostrar les instal·lacions. Els nins i els pares va poder comprovar part del treball duit a terme pels nostros amics els bombers.

Després ens vàrem dirigir al nostre nou local que està situat al carrer Salord, 1 3 Drta. i va tenir lloc la inauguració oficial precedida pels dos benjamins d'Adena. A continuació es van repartir uns refrescos per tota la gent que assistí i es va entregar a cada un dels assistents el 5è. número de la revista "XALOC" que edita el nostre grup Adena d'Inca i que a partir d'ara surtirà trimestralment.

I en relació al Dijous Bó instal·larem dos estants amb posters, adhesius, xapes, etc. amb motius de la naturalesa i també entrepans, refrescos... perquè la gent que passi pugui anar ben servida, al Centre Comercial 1, front a la llibreria Duran.

Pròximament, concretament el 10 de Desembre tindrà lloc al Restaurant Molí Vell la celebració del VIIIè. Aniversari del Grup i la celebració de la VIIIa. Assemblea del Grup Adena. Contam amb la teva assistència!

Com saps el grup Adena fa una sèrie d'activitats culturals entre elles estan l'estudi de la naturalesa, xarxes informatives, informacions radiofòniques, confecció de la revista "Xaloc", campaments... La nostra tasca consisteix en protegir el nostre patrimoni natural i fer respectar els acords internacionals. Si vols que al món continui havent altres animals i vols conviure aïrosament, fes-te soci d'Adena. Amb la teva ajuda ho aconseguirem.

ORFEO

EXTINTORES ORFEO S.A.

Protección contra incendios

DESDE INCA HACIA TODO BALEARES

MIGUEL BISELLACH. 22

TLF. 504365

JOAN MARTÍ,

36 ANYS D'ENTRENADOR

El passat dia dos de setembre es va celebrar un emotiu homenatge a Joan Martí, entrenador del Juventud Sallista des de fa trenta-sis anys. L'acte fou organitzat per l'Andreu Quetglas.

Aquest homenatge tingué lloc a un celler de la nostra ciutat. Hi assistiren unes tres-centes persones, totes elles relacionades en l'esport de la nostra ciutat. Abans de sopar acturen els revetlers del "Puig d'Inca".

Inca-Revista va voler parlar amb ell perquè ens contàs algunes de les seves vivències com a entrenador. La conversa fou amable i interessant. Quan el sent parlar em don compte que dintre seu només hi ha abnegació sacrifici i sobre tot vocació. "El treball d'un entrenador necessita molta dedicació, jo hi dedico unes dues hores diàries".

- Què és per vós la feina com a entrenador?

- És la il·lusió més gran que tenc. M'agrada entrenar, i sobre tot, veure que els meus esforços arriben a bon terme.

Per què va triar el futbol i no un altre esport?

Perquè el futbol m'agrada i crec que es pot fer una gran labor. Fa molt de temps que m'hi dedico, tan és així, que els qui entrén ara, són els fills dels pares que també vaig entrenar fa temps.

- Està ben pagada la feina per a un entrenador?

- Jo no guanyo res. Ho faig per afició. Si cobràs, tal volta seria un impediment per poder realitzar la tasca que faig.

- Com ha evolucionat el futbol durant aquests darrers trenta-sis anys?

- Es fa necessari una planificació. Es fa necessari crear una autèntica escola de jugadors locals. No es pot mantenir un Constància amb dos o tres jugadors d'Inca. La base de l'equip del Constància està amb els més petits. Ells haurien de ser l'esperança del demà, per això, crec que és força important tenir un gran esment a la gent jove, no la podem defraudar.

- Què pensa del futur?

- No ens queda molt de temps... però el Sallista

amb la seva directiva treballarà força fort amb aquesta gent, que sens dubte, serà la base del futur. Nosaltres sempre hem pensat amb el Constància. Creim que els nostres jugadors poden donar molt de rendiment.

- Com es sent en aquest moment?

- Estic content al veure que hi ha tanta gent que m'estima i que recolza la meua labor.

- Vol afegir alguna cosa més?

- Per acabar voldria dir, que jo tot sol no hauria fet res. La meua dona m'ha ajudat molt i sempre ha estat al meu costat. Sense ella la meua labor seria inútil.

Pere Castelló Bergas.

II campionat culturisme

Diümenge, 16 d'Octubre.
Teatre Principal d'Inca.

Fou organitzat en aquesta ocasió pel gimnàs La Cima d'Inca i pel Mantonia d'Alcúdia, conjuntament. Més de 600 persones ocuparen els seients del teatre disposats a disfrutar del fisicoculturisme.

Començà l'acte el Sr. Jordi Badia donant la notícia de que les Balears ja són oficialment considerades com federació en l'esport del fisicoculturisme. Ell fou el que feu les presentacions del jurat, entre el qual hi havia el Sr. Richard Mirando (entrenador nacional), i dels esportistes de les distintes categories.

Hi hagué esportistes de 3 categories clarament diferenciades. En primer lloc, els participants, que no havien participat a cap campionat oficial. Després els de la categoria OPEN de menys de 75 Kgs. i el de més de 75 Kgs.

El campionat, enmig d'una música jove i marxosa, tingué diverses fases començant per la presentació i posicions del cas dels distints participants de cada categoria.

Després de les oportunes deliberacions es donaren els trofeus corresponents a la categoria principiants en la que el campió fou Arturo Navo. En la categoria OPEN de menys de 75 Kgs. el guanyador fou Joan

Fernandez. En l'altra categoria Open, de més de 75 Kgs. tan sols es presentà un participant per lo qual no hi hagué concurs.

Els guanyadors de les tres categories s'enfrentaren amistosament demostrant els seus muscles i poderiu físic resultant el guanyador absolut Guillem Pons, únic participant de la categoria OPEN de més de 75 Kgs. El trofeu entregat pel concejal de l'ajuntament de Ciutat don Joan Fageda.

A continuació, i com a plat fort, hi hagué l'exhibició del campió d'Espanya junior, Fidel Solsona, que perteneix a Balears. El dia 23 d'octubre es classificà per al campionat ibero-americà. Va ésser l'apoteosi.

Fou una gran festa d'un esport que es va consolidant dia a dia a

Inca, principalment entre els més joves, donat que Francisco Arcas, del Gimnàs La Cima d'Inca, fou el més jove dels participants en aquest campionat.

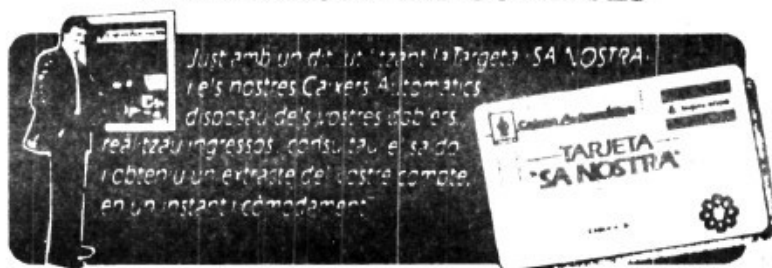
El proper any, es realitzarà fora d'Inca puix que els promotors del campionat, el Gimnàs La Cima d'Inca, té la idea de que cada dos anys es realitzi a altres pobles de l'illa.

Estam segurs de que el III campionat Interclubs de fisicoculturisme tindrà encara més èxit que el d'enguany.

B. SEGUI.

JUST AMB UN DIT

COBRAU, INGRESAU, CONEIXEU EL SALDO
I L'EXTRACTE DE COMPTES

Just amb un dit i utilitzant la Tarjeta SA NOSTRA,
i els nostres Caixers Automàtics
disposau dels vostres diners:
realitzeu ingressos, consultau el saldo
i obteniu un extracte del vostre compte
en un instant i còmodament.

CAIXA DE BALEARS
"SA NOSTRA"

**Botiga
La Florida**

Plaça Espanya, 19
Inca (Mallorca)

VIDEO B & C

Servicio de BAR

Gabriel Burguera

Gran Via Colón, 198 - A
Teléf. 505361
07300 INCA

General Moranta, 16
Teléf. 511976
07350 BINISALEM